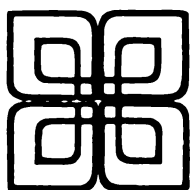

ZE ŽIVOTA A SNAH MISTRA JANA HUSA.

NAPSAL DLE HISTORICKÝCH
PRAMENŮ

V. O. HLOŠINA.

II.

**Mistr Jan Hus
na koncilu kostnickém.**

NÁKLADEM TISKOVÉ LIGY.
TISKEM KNIHTISKÁRNY DRUŽSTVA VLAST
V PRAZE.

Připomenutí.

„Rok od roku“, pochvaluje si „Národní Politika“ dne 12. července 1914, „množí se nám dobrá Husova literatura. Drobné informační brožury, letáčky, přednášky, studie, lidová pojednání a čítanky, to všecko vychází poslední dobou u různých nakladatelů, aby si hledalo cestu do lidu a vyvracelo pozvolna zastaralé mínění širokých vrstev zejména lidí v našich zapadlých vesničkách, že Hus byl kacír, člověk nehodný a nespolehlivý, jenž učil bludům. Mnoho se takto změnilo během posledních desítek let, hlavně ovšem i přičiněním našich škol a tak víc a více vyrůstá nám v Husovi symbol krásného a mravného života, obraz pravdy a síly, která dovedla obětovati se a trpěti za svoje hluboké přesvědčení, za mravní čistotu a prohloubení života podle Kristova vzoru.“

Kéž by tomu opravdu bylo tak! Kéž by mistr Jan Hus, jeho život a snahy ne-

jen dle novinářských článků, ale i dle nestran-
ných bádání dějepisných byly mravní očišťou
a prohloubením života podle Kristova vzoru !

Každý obraz však má světlo a stín a
každý člověk vlastnosti dobré i méně dobré.
Z té příčiny jest úkolem dějepisců, aby při
mužích tak význačných, jakým beze sporu
pro české dějiny mistr Jan Hus byl, obé vy-
brali, srovnali a podali budoucím pokolením
v takovém souladu, jenž by, pokud možno, co
nejvíce odpovídal pravdě a skutečnosti.

A hle, právě u Husa pravda a skute-
čnost mnohdy neodpovídají obrazu nakresle-
nému, poněvadž bylo při něm užito příliš
mnoho a snad jenom a pouze světla, jak
děje se v dobách našich od ctitelů tohoto
kněze, profesora a kazatele betlemského.
Staré dějepisné prameny alespoň připomínají
o něm vedle mnohých dobrých vlastností
i stín a tím zajisté jsou pravdě a skutečno-
sti blíže a kreslí obraz jeho věrněji. . . .

*) Následující články tvoří druhou řadu spisku:
„Ze života a snah mistra Jana Husa.“ První řada
článků tohoto spisku uveřejněna byla původně v „Na-
šich Listech“ a pak i ve zvláštních otiscích
roku 1914.

Hus na církevním sněmě Kostnickém.

Zatím co v Čechách vystoupení Husovo rozvířilo celý národ, praví Aeneas Sylvius,²⁾ *byl svolán všeobecný sněm církevní do města Kostnice ve Švábsku, na němž, když se*

¹⁾ Článek tento jest upraven dle latinského spisu Jana Cochlaea. Spis Cochlaeův sluje: „*Historiae Husitarum libri duodecim per Joannem Cochlaeum, artium ac sacrae theologiae magistrum, canonicum Vratislaviensem, operose collecti ex variis et antiquis, tum Bohemorum, tum aliorum codicibus, antea nunquam excisis*“ t. j. „Dvanácte knih dějin husitských, jež pracně dle rozličných a starých kodexů českých a jinojazyčných, posud nikdy nevydaných, sebral Jan Cochlaeus, doktor svobodných umění a bohosloví, kanovník Vratislavský.“ Vydán byl roku 1549 v Mohuči v knihtiskárně Františka Bohema. Ku konci jeho nalézá se přídavek: „*Duo de septem sacramentis et de caeremoniis ecclesiae tractatus duorum Bohemorum Joannis Rokycanae et Joannis Příbram, cum filippica septima Joannis Cochlaei: De publica Caroli V. imperatoris ordinatione, quae vulgo Interim dicitur*“ t. j. „O dvou ze sedmi svátostí“ a „O obřadech církevních“ traktáty dvou Čechů Jana Rokycany a Jana Příbrama, s obrauným sedmým spiskem Jana Cochlaea o nařízení císaře Karla V., jež Interim sluje.“

Jan Cochlaeus, vlastním jmenem Johann Dobe-neck von Wendelstein, humanista, bohoslovec a spisovatel německý žil v letech 1480—1552. Naposledy byl kanovníkem ve Vratislavi. Napsal více spisů proti Lutherovi a německé „reformaci“ vůbec. Pro ději-

²⁾ Ve své „*Historii české*“, již česky vydal Jiří Vičar ve „*Světové knihovně*“ Ottově v čís. 856—858. Sr. 85 stránku!

jednalo o českých záležitostech, mysle otců byly naplněny nesmírnou starostí, ježto uvažovali, jak by církevní provincie³⁾ tato mohla býti ozdravena. Konečně na radu císaře

ny české jest velice důležitým jeho spis právě připomenutý „Historia Hussitarum libri duodecim. . .“ Ku práci té Cochlaeus si vypůjčil některé rukopisy z archivu metropolitní kapitoly pražské a mnoho knih, jednajících o Husovi. Týž hledí vylíčiti Husa a jeho dílo, pokud možno, nestranně. Naši „čeští“ dějepisci nazývají spis jeho sice „strannickým“ (Ottův sl. n. V., 498), ale němečti, jako Loserth (Realencyklopädie für prot. Theologie und Kirche VIII, 473) zase jej chválí. Vše, co až posud proti Cochlaeově pravdomluvnosti a nestrannosti bylo psáno, znamenitě vyvrátil M. Spahn ve spise: „Johannes Cochlaeus“, vydaném v Berlíně 1898.

Úprava tohoto článku záleží v tom, že dějiny Cochlaeovy jsem rozvrhl v odstavce a ve věty, ježto originál má naprosto pochybnou interpunkci, a snažil jsem se přidati celému vypravování zaokrouhlení. Jinak hleděl jsem neuchylovati se od originálu, aby tím spíše se poznalo, jak o Husovi a jeho době smýšlela již první polovice XVI. věku. Část tuto podaná o Husovi na církv. sněmě kostnickém, nalézá se ve druhé knize.

Poznámky uvádím trojího druhu: 1. ty, jež in margine na okraji přidal sám Cochlaeus, 2. ty, jež kdosi in margine připsal inkoustem v mém exempláři,

³⁾ Slovo provincie v církevní mluvě značí docela něco jiného nežli ve smyslu politickém. Značí prostě tu část církve, v níž jest arcibiskup s podřízenými sobě biskupy čili jako bychom řekli onen díl všeobecné katolické církve, jejíž nejvyšší církevní hlavou jest metropolita (arcibiskup).

Zikmunda usnesli se otcové, *aby Jan Hus a Jeronym Pražský byli před sněm předvoláni*. Tito totiž dva mužové byli pokládáni jednak za hlavní učitele českého království a jednak za vůdce lidu a arcikacíře. *Přišli oba, ne ovšem aby s bázní o jiném názoru se dali poučiti, ale spíše s úmyslem, aby směle své učení jiným vštěpovali, protože chtěli raději poučovati nežli se dáti poučiti a milovali přízeň obecného lidu*. Byli slyšeni v sezení otců. Jan Hus byl starší a vynikal vážností, Jeronym za to byl učenějším a výmluvnějším.

K těmto krátkým a dobře voleným slo-
vům Aeneovým,⁴⁾ musím něco přidati z *ji-
ných pramenů*, aby čtenář obšírněji se poučil
o tom, co tehdy v Čechách a v Kostnici se dalo.
Proslavené *království české* bylo v tehdejší-
m čase u všech národů *velice zotuzeno pro ka-*

jejž koupil jsem u Rosenthala v Mnichově a jenž po-
chází z některé klášterní knihovny. Tyto druhé po-
známky činil si některý řeholník při četbě knihy a to
latinsky a ještě před její vazbou. Jsou tedy najisto
ze XVI. stol. Konečně za 3. připojuji poznámky své.
Poznámky Cochlaeovy dávám do hranatých [] a po-
známky neznámého řeholníka do okrouhlých () závorek.
Poněvadž spis Cochlaeův je pro české husitství velmi
důležitým, chci časem jeho překlad se životopisem
auctora vydati celý.

⁴⁾ Eneáš Sylvius Piccolomini, jako papež slul
Pius II. a narodil se 18. října 1405. Byl znamenitým
spisovatelem historickým. Jeho „*Historia Bohemica*“
byla napsána r. 1458. Sr. poznámka 2.

*círštví Viklefovo.*⁵⁾ Ale sněm kostnický ovšem nebyl v první řadě svolán, aby tímto kacířstvím se obíral, protože ono již dříve dostatečně bylo vyvráceno a odsouzeno jednak na mnohých koncilech, jež se slavily proti Berengariovi⁶⁾ a jednak rozličnými výnosy a dekrety římských papežů a rozhodnutími svatých otců, jež byly vydány a prohlášeny proti hrubosti a přetvářce neučené a nepěkné sekty Valdských, Leonistů, Dulcinistů, Albigenských⁷⁾ atd. Také učení Viklefovo bylo veřejně, již častěji z většího dílu zavrženo jak v Anglii na provinciálním sněmě

⁵⁾ Jan Viklef narodil se kol let 1320—1330. Pro své kacířské učení byl z rozkazu papeže Řehoře XI. vyslýchan v Londýně 19. února 1377. Napsal více kacířských spisů. Zemřel 31. prosince 1384, byv při mši sv. raněn mrtvicí. Na sněmě kostnickém 4. května 1415 bylo usneseno kosti jeho spáliti. To stalo se však až r. 1428. Viklefovo učení v Čechách přijal a šířil hlavně Jan Hus.

⁶⁾ Berengar Tourský narodil se kol r. 1000 v Toursu, kdež se stal kanovníkem. Pověstným stal se tím, že jako dříve Erigena popíral předpodstatnění a pravil, že chléb a víno při konsekraci se podstatou neproměňuje v tělo a krev Kristovu, nýbrž, že chlebem a vínem zůstává. Učení toto bylo zavrženo na concilu římském r. 1050 a ještě na mnohých jiných synodách duchovenských ve Francii, Italii, Německu atd.

⁷⁾ O všech těchto sektách a jich učení důkladně pojednává Petr Fritz v „Ketzer-Lexicon“. vyšlém ve Vircpurku 1828. Tam též jsou uvedeny jednotlivé koncily, kde nauky tyto byly zakázány.

a rozhodnutím preslavné university oxfordské, jež celkem 260 článků z něho zamítla,⁸⁾ tak na všeobecném sněmu v Římě za papeže Jana XXIII., dále v Paříži od věhlasné bohoslovecké fakulty, a i v Praze samé. Tu zejména 45 článků Viklefových bylo zakázáno nejen přísnými zákazy a veřejnými vyhláškami za všeobecného souhlasu všech národů, zastoupených na slavné universitě pražské vůbec a celého národa českého zvláště, ale od fakulty bohoslovecké i slavně. Ba docela sám český král, česká šlechta a starší většího města pražského přísně a s mnohou hrozbou články tyto odsoudili. *Nebylo tedy třeba, aby pro články již dříve odsouzené a nedávno ještě veřejně zavržené. byl svoláván všeobecný sněm,* zvláště když také Hus a jeho přívrženci postupně hlásali, že ustanovení sněmů jsou pouze vyhlášky a rozhodnutí lidská, o nichž praví Spasitel u sv. Matouše: „Proč přestupují učenníci tvoji podání starších?“ (15, 2). Proto zvláštní příčinou ohlášení sněmu kostnického nebyly ani kacírství, ani vzpoura Čechů, vzniklá z učení Viklefova, ježto oba tyto zjevy již před více lety daleko široko byly známy a všeobecně odsouzeny. Konečně i Čechové před několika málo lety nauku Viklefovou dobrovolně a veřejně odsoudili a to nejen na universitě, ale i na pražské radnici.

⁸⁾ [Viz „Acta concilii Constant.“ v sezení 6].

Nicméně, *když Zikmund* král římský a uherský *prosil a žádal*, aby otcové na koncilu shromáždění vešli v radu o věčné spáse Cechův, jednak tím, že by několik jich svědků a arcikacířů z Písma svatého a z důvodů rozumových bylo na tak slavném shromáždění mužů nejučenějších usvědčeno a jednak tím, že by tito bludy své odvolali a tak přivedeni byli k uznání dřívější pravdy v církvi svaté, *náhled a prosba jeho zvítězily*. Zikmund totiž měl na mysli nejen zbožnost svého otce, jež tolik dobrého pro čest Boží v Čechách byla učinila, ale i žaloby arcibiskupa Zbyňka, jenž, aby v Čechách uchoval vlasteneckou zbožnost, doprošoval se nedávno jeho pomoci, protože král český Václav, Zikmundův bratr, z lenosti ničeho si nevšímal.

Ostatně, jak jisto, *zvláštní příčinou ohlášení všecobecného koncilu* bylo, že po veškeré církvi panoval veliký *zmatek, povstálý z neslušného a záhuby plného rozkolu*, jenž již po 30 let zbožné mysli věřících zle trápil, protože nesvorní kardinálové v těch dobách zvolili více osob k důstojnosti římských papežů. Tehdy alespoň tři mužové nazýváni byli papeži od různých svých stoupenců. Ale již i před tím po delší dobu trval rozkol, ježto kardinálové volili jednoho papeže v Římě a druhého v Avignoně.

Aby panující rozkol v církvi byl odstraněn vypsali kardinálové koncil do Pisy a to za tím účelem, aby bylo tu rozhodnuto mezi Benediktem XIII. a Řehořem XII., kdo z nich byl by pravým a zákonnitým nástupcem sv. Petra. Poněvadž však z těchto obou ani jeden do Pisy osobně se nedostavil, byl tam papežem zvolen Alexander V. a když tento po roce v Bononii zemřel, zase Jan XXIII. Tohoto papeže Jana přidržovali se oba bratři králové Václav a Zikmund, jeden v Čechách a druhý v Uhrách, z nichž oba také užívali titulu krále římského, neboť, ačkoliv Václav byl od kurfirstů sesazen, přece pokud žil, psal se králem římským a českým.

Aby tedy zmíněný rozkol byl odstraněn, král římský a uherský Zikmund, ač posud nebyl císařem římským, veliký ctitel a následovník zbožného svého otce, mnoho podnikl nákladných cest a velikou věnoval tomu péči. Alespoň z této příčiny procestoval nejprve Itálii a potom Francii, Španělsko a Anglii. V Itálii dosáhl od Jana XXIII. souhlas, aby koncil se slavil v Kostnici a v Kostnici později prosadil, že po sesazení všech třech mužů, kdož si osvojovali auktoritu papežskou, jeden toliko duchovní za papeže řádně na koncilu byl zvolen a to Oto, kardinál z Columny, řečený Martin V. Proto v životopise Zikmundově píše Baptista Egnatius, že

žádný věk nikdy nesmí toho zapomenouti, že Zikmund po tři leta větší část Evropy scestoval a křesťanské panovníky a biskupy objížděl, aby rozkol, jenž jménu křesťanskému tak byl záhubným, byl odstraněn, ba že nebylo mimo Zikmunda jiného vládce, jenž by tolik k obhájení pravé víry byl učinil jako on.

Z tohoto skutku, jakož i z jednání koncilu samého snadno se dá dokázati, že otcové a vladari v Kostnici shromáždění daleko více usilovali o odstranění rozkolu v církvi nežli o potření českého kacířstva, jež již tolikráte před tím bylo zamítnuto. Proto také mezi čtrnácti sezeními tohoto koncilu, jenž trval po tři léta, toliko patero bylo sezení, ve kterých bylo jednáno, jak možno se přesvědčiti z akt koncilních, o Husově kacířství. V šestém sezení čtla se totiž pře Jana Husa se čtyřmi doktory bohosloví a byl předvolán Jeronym Pražský. V osmém sezení jednalo se o zavržených člancích Jana Viklefa, jenž již před tím byl zemřel. V patnáctém sezení jednalo se o odsouzení a upálení Jana Husa. V devatenáctém sezení, četlo se do slova odvolání Jeronymovo a v dvacátém prvním sezení bylo vykonáno Jeronymovo odsouzení. Všecka pak ostatní sezení onoho koncilu obírala se jinými záležitostmi.

Všeobecný koncil kostnický započal r.1414, když do Kostnice dne 12. srpna dojel kardinál Jordán, biskup ostienský. Po něm z Bononie se dostavil papež Jan XXIII., jenž do Kostnice vjel za veliké slávy ve svátek svatých apoštolů Šimona a Jůdy s devíti kardinály, aby dle znění svolávací bully svatý koncil dne 1. listopadu z moci apoštolské mohl započítí jednání svá o záležitostech víry a církve. Král Zikmund s manželkou dorazili o vigilií Narození Páně do „Ueberlingen“ a hned po lodi přes jezero kostnické vydali se do města, aby přítomni byli slavným službám Božím.

Zikmund, přišed před půlnocí do Kostnice, když papež celebroid první mši, oblékl se v roucho jáhna a vysokým hlasem četl evangelium. „Vyšlo vyřčení od císaře Augusta“.

Za nedlouho po Zikmundovi dostavili se k sněmu i jiní vladařové a preláti a to v takovém počtu, že časem až 30.000 koní najednou v Kostnici, jak se vypráví, dlelo. Byli totiž na sněmu přítomni čtyři patriarchové, 29 kardinálů, 47 arcibiskupů a 160 biskupů. S nimi bylo tu také nesmírné množství opatů, proboštů, převorů a kleriků všech stupňů. Mimo to účastnil se sněmu velmi veliký počet světských vladařů, knížat, baronů, šlechticů a vyslanců. Jenom Ludvík, markrabí

z Falce porýnské a vévoda bavorský, jak se uvádí, dostavil se se 400 a arcibiskup mohučský se 600 koni.

Král Zikmund z lítosti nad bídou své vlasti a katolického duchovenstva v Čechách dosáhl toho u bratra svého Václava, aby Jan Hus s ochranným listem a veřejnou bezpečností byl také poslán ke koncilu do Kostnice. A Hus, když byl od konci'u povolán, jak uvádí Albert Krantz,⁹⁾ neodpíral se dostaviti, ježto domníval se, že by své posluchače a přátele neupokojil, kdyby odepřel podrobiti se rozsudku církve.

Jakmile Hus do Kostnice přišel a u koncilu se ohlásil, byli jmenováni v sezení šestém pro jeho při komisaři, když mezi tím, aby jednota v církvi se uskutečnila, Jan XXIII. vzdal se v kostele před králem a celou synodou veřejně důstojnosti papežské. Komisary ve při Husově byli čtyři doktoři bohosloví a to arcibiskup raguský za národ italský, biskup flebbiinský¹⁰⁾ za národ německý, doktor Ůrsin Taluenda za národ francouzský a doktor hrabě Guillermus za

⁹⁾ [Albertus Krantz ve „Vandalia“ v knize 10, v kap. 23] Albert Krantz žil na konci středověku. Roku 1490 stal se doktorem kanonického práva. Napsal více historických spisů. Citovaný spis „Vandalia sive His'oriae Vandaliciae libri XIV“ vyšel v Kolíně nad R. r. 1600.

¹⁰⁾ [Má spíše býti „leodiensis“] t. j. Lutišský]

národ anglický. Tito měli zmíněnou při zkoumání, vyšetřovati a v ní pokračovati až do jejího konečného rozřešení. To stalo se v Kostnici dne 17. dubna roku 1415.

Téhož dne *koncil také rozhodl, aby předvolán byl Jeronym Pražský*. Jeho předvolání znělo: „Svatosvatý sněm, jenž tvoří všeobecný koncil v Kostnici, věrně v Duchu svatém shromážděný a představující veškerou církev bojující Jeronýmovi Pražskému, jenž se podpisuje jako mistr svobodných umění v mnoha učeních a předstírá, že jen tomu učí, co správně jest a k vystřízlivění chápati dlužno, a že není třeba chápati více nad potřebu. Věz, že jsme se dověděli, že jakýsi list na dveřích kostela v městě Kostnici prý od Tebe byl upevněn a to v neděli, když zpívala se v církvi Boží slova „Quasi modo geniti“. V něm tvrdíš, že veřejně odpovíš svým utrhačům, kteří Ti vytykají zločiny bludu a kacířství, — z nichž jsi u nás mnohonásobně obviněn a to nejprve pokud se týče učení Jana Viklefa a pak také pokud se týče jiných nauk, jež nesrovnávají se s naukou víry katolické, — bude-li ti poskytnut ochranný a bezpečný list, abys mohl sem přijíti. Protože naším prvním úkolem jest chytati lišáčky, kteří vinici Páně zničiti usilují, tedy osobu tvou, jakožto podezřelou z mnohých bludů a z obhajování pošetilého učení, též mnohonásobně u nás obžalovanou, voláme a citujeme

k sobě tímto listem, a ustanovujeme, abys v době 15 dnů,¹¹⁾ jež čítati se mají ode dne datování tohoto listu, — z nichž prvních pět dní předem ti určujeme za předvolání první, druhých pět dní za předvolání druhé a zbývajících pět dní za předvolání třetí jakožto peremptorické a napomenutí kano-nické, — do veřejného sezení tohoto svatého koncilu, bude-li se toho dne slaviti, nebo hned následujícího dne, kdy sezení koncilu konati se bude, se dostavil a dle znění svého zmíněného listu odpovídal k tomu, co Tobě, buď od jednoho či od více soudců ve příčině víry zcela dle jich vůle namítáno bude s tím úmyslem, že se podrobíš a učiníš ve všem spravedlnosti zadost. Za tím účelem tímto Tobe dáváme a také pevně Ti stvrzujeme naši veškerou ochranu před násilím, ač spravedlnostitím bráněno býti nemá, při čemž pokud v moci naší jest a víra pravá toho žádá, prohlašujeme, že ať již v určené době se dostavíš, nebo nedostavíš, proti Tobě od tohoto svatého sněmu nebo jeho komisařů či komisaře po uprchnutí oné určené doby bude zakročeno bez ohledu jsi-li nepřítomen čili nic. Dáno v Kostnici v sezení generálního koncilu dne 17. ledna pod pečeti předsedů čtyř národů.“

¹¹⁾ [Domnívám se, že Jeronym nebyl daleko od Kostnice, poněvadž by jinak mnohem delší doba byla bývala mu stanovena k dostavení se před koncil].

Ostatně o příchodu Jeronymově do Kostnice vypráví v německém díle Oldřich Reichental, očitý toho svědek, protože tehdy v Kostnici byl, že *Jeronym přišel do Kostnice zcela na zapřenou v pondělí velikonoční a brzy zase odtud odešel* Zpět do tohoto města přivedl jej představený kteréśi obce na českých hranicích, kdež byl Jeronym na svém útěku zajat dne 21. dubna po velikonočních. Potom ihned byl Jeronym odveden na hrad, jenž byl městu Kostnici nejbliže a sluje Gottlieben. Tu pak býval denně navštěvován muži učenými, kteří s ním disputovali za tím účelem, aby z bludů vyvedli jej na cestu přímou. Domnívali se totiž o něm, že je *čtyřikráte učenější nežli Jan Hus.*

Týž Reichental dodává také, že oba, *Jan Hus a Jeronym Pražský* byli konečně od mužů učených přemluveni, aby svých bludů *sanechali* a svolili k tomu, že bludné své články odvolají. Nad tím všude po městě taková povstala radost, že třikráte bylo vyzváno všemi zvony na poděkování za to Pánu Bohu. Potom bylo slaveno generální sezení, v němž bylo rozhodnuto, aby oba byli uzavřeni v některém klášteře švábském, kde sami by si *zůstati* přáli a aby jim bylo dáno důstojné zaopatření tak aby každý z nich mohl míti a vyžítí dva sluhy s tou však podmínkou, že do Čech nikdy se nevrátí, a vlastní rukou

pod vlastními pečeti dosvědčí, že chybili, bludům učili a že nadále budou hlásati aby nikdo těmto bludům více nevěřil a jich nehájil. Hus a Jeronym k tomu odpověděli, že vše rádi učiní, až na to, že odvolání svých bludů do Čech psáti nebudou, protože nikoho z těch nechtí připraviti o království Boží, jež Božskou naukou tam přivedli. Za žádnou podmínkou nechtěli se tedy oba tak pokoriti, aby uvalili na sebe zahanbení, že učení své v Čechách odvolali.

Jeronym nepřišel do Kostnice zároveň s Janem Husem, ale později v průvodu jednoho klerika, a to, aby buď Janovi Husovi pomáhal a svou výmluvností a vzděláním jeho učení a činy obhajoval, anebo aby slavný tento koncil spatřil, při disputaci celému světu se ukázal a u všech národů, tam shromážděných, získal si veliké jméno pro své vzdělání a pro svou výmluvnost. Vždyť, jak zdá se, zcela zbytečně vmíchal se v jednání koncilu s Husem listem, jež veřejně na dveřích chrámových upevnil a jímž po dodání mu ochranného listu za výslech žádal. Ochranný list také opravdu byl mu dán a to tak, aby spravedlnosti nebylo zabraňováno a jak víra pravá toho žádá. Má se za to, že takovýto ochranný list, byl dán i Janu Husovi, neboť, ačkoliv král Zikmund ve svém ochranném listu, Husovi doručeném nepřipo-

menul podobné výjimky, koncil přece prohlásil, že jiného znění ochranný list kacířům dáti se nesmí. Vždyť, *kdo pak z lidí by se osmělil tvrditi, že veřejnou ochranou panovníkovou mohlo by se mu více dovoliti, nežli dovoluji spravedlnost a pravá víra?*

Když Hus do Kostnice přišel, aby všemu nebezpečí ušel, zosnoval si i způsob svého útěku¹²⁾ Ale byl od stráže papežské a od sluhů kardinálův chycen a odveden do paláce papežova.¹³⁾ Král římský by byl rád pro ochranný list Husa osvobodil, ale od doktorů dostal odpověď, že nijádným způsobem není dovoleno kacíři v kacířství setrvalému ochranný list dávat.

Po osmi dnech odveden byl Hus z paláce papežova do kláštera dominikánův a tam pečlivě strážěn. Muži učení často jej navštěvovali, aby ho z bludů vyvedli.

Než, aby husité nemohli říci, že vše toto ze záští od Němcův proti jich mistrovi bylo

¹²⁾ [Sr. kroniku Jana Nauklera v 2. dílu v kap. 48. Naukler byl představeným v Tubinkách a blízkosti Kostnice]. Kronika tuto citovaná sluje: „Chronicon succinctum comprahendentium res memorabiles saeculor. omnium ac gentium ab initio mundi usque ad annum 1500“. Kartuzián L. Surius připojil k ní děje od r. 1500—1564 a vydal ji v jednom svazku v Kolině n. R. roku 1564.

¹³⁾ O Husově útěku z Kostnice pojednal jsem v samostatném článku v první řadě tohoto spisku, vyšlé roku 1914.

vybájeno, jest potřebí, události právě připomenuté potvrditi *českým dokladem*. A tu mistr *Jan Příbram*, který po mnoho let mezi husity pro své vzdělání a pro ušlechtilost duše veliké vážnosti požíval, v knize, kterou proti Viklefovským o „non remanentia panis“ sepsal, když uvedl mnohé z Husa proti ním doklady, mezi jiným praví,¹⁴⁾ že po příchodu Husa do Kostnice přišel k němu mistr Didacus¹⁵⁾ a řekl: „Ctihodný mistře, jsem jednoduchým (prostým) nevědomcem“. Ale mistr Jan Hus mu řekl: „Nejsi jednoduchým, ale dvojitým.“ Didacus zase: „Tážu se vás, držíte-li a tvrdíte-li, že po konsekraci (proměně) a po pronesení slov konsekračních zůstává v Nejsvětější svátosti ještě hmotný (materialní) chléb?“ A mistr Jan Hus odpověděl: „Nedrším.“ Didacus: „Nedržíte?“ Mistr: „Nedrším.“ A když Hus stejně ještě po třetí odpověděl, tu Jan z Chlumu,¹⁶⁾ který při tom byl, rozhněvaně řekl mnichovi: „Kdo jsi? Kdyby přece někdo jen jednou mi tvrdil nebo popřel nějakou věc, věřil bych mu. A hle, tento třikráte ti odpovídá: „Ne-

¹⁴⁾ [Mistr Jan Příbram: o prvním příchodu Husově do Kostnice].

¹⁵⁾ [Didacus, mistr bohosloví, byl ze řádu Minoritův].

¹⁶⁾ [Jan z Chlumu, český šlechtic byl mezi jinými od českého krále poslán, aby provázel Husa do Kostnice].

držím“ a ty stále znova a znova se dotazuješ!“ A tato slova pana Jana z Chlumu jsou velice případnou odpovědí, poněvadž dle nich Hus třikráte vyznal, že neučí jako by v Nejsvětější svátosti zůstával chléb materiální. Tolik napsal onen Čech, Jan Příbram, který svého času byl nejhorlivějším Jana Husa stoupencem a nejvěrnějším jeho přítelem.

Dějiny kroniky a akta koncilu kostnického zúplna nevypravují, jak při vyšetřování Jana Husa se pokračovalo. Proto z výše uvedeného auktora chci mnohé věci uvést, jež šířeji známy nejsou, aby čtenář posouditi mohl a se přesvědčil, že záležitost Husova mnohem pilněji byla od koncilu zkoumána nežli obsaženo jest v úředních jeho aktech.

Mistr Příbram v připomenuté knize praví, že mistr Jan Hus, když odpovídal ku svědectví Protivově, se vyjádřil: „Falešně uvádí o mně, že podstata chleba zůstává po konsekraci svaté hostie“, a později: „Lže, když dí, že jsem řekl, že chléb ve svaté hostii zůstává“. Týž ku svědectví Benešově odpověděl, že Beneš lže, když podobně jako Protiva vypovídá. Též když Hus vypovídal ku svědectví Ondřeje z Brodu, jenž svědčil proti němu, že Hus učil, že po konsekraci svaté hostie zůstává v ní chléb, odpověděl: „Pravil jsem a pravím, že v hostii zůstává onen chléb, který dí: „Já jsem chléb života“, o němž

apoštol praví: „Zkusiš pak sebe sám člověk a pak z toho chleba jez a z kalicha pij“, a o němž každý kněz při mši svaté dí: „Chléb nebeský vezmu a jméno Boží vzývati budu“ atd. Pravdou tedy jest, že chléb zůstává v Hostii, ale není to chléb materialní“. Podobně týž ku svědectvím Mikuláše z Podivína a Mikuláše, plebána Vyšehradského, kteří svědčili, že slyšeli od mistra Husa, že v nejsvětější svátosti zůstává po konsekraci podstata chleba, odpověděl: „Lžeš“. Taktéž, když při veřejném výslechu jeden z kardinálů dotazoval se Husa¹⁷⁾ o Nejsvětější svátosti a řekl: „Z učení, že odpadne li z některé věci povšechnost, odpadá také její částka, musí nutně následovati, že po konsekraci zůstává v Nejsvětější svátosti chléb materialní, protože zůstává v ní podstata chleba, jenž se dá požívatí“ . . . týž odpověděl, že v Nejsvětější svátosti chléb materialní mění se a přechází v Tělo Páně . . . Potom ještě častěji ku mnoha jiným otázkám a důvodům odpovídal Hus veřejně, že chléb materialní v Nejsvětější svátosti nezůstává. Taktéž, když odpovídal ku článkům, jež skoro již před samou smrtí do žaláře mu byly zaslány a na prvním místě když uváděl odpověď k článku, že po konsekraci zůstává na

¹⁷⁾ [Byl to kardinál Petr de Eliaco, biskup kameracenský, muž velmi učený].

oltáři v hostii chléb materialní, či podstata chleba, napsal: „Není pravda“ a k tomu na konci všech odpovědí připojil: „Tak já, Jan Hus, vždy v naději sluha Ježíše Krista odpověděl jsem ku článkům mně v opise předloženým dle svého svědomí, z něhož Všemohoucímu Pánu Bohu musím počít klásti“. Tolik napsal Hus, jak dokládá Příbram, vlastní rukou v žaláři a z jeho rukopisu já sám jsem si jeho odpovědi vypsál.

Z tohoto však moudrý čtenář může snadno usouditi, že *otcové na koncilu nejednali s Husem ledabyly*,¹⁸⁾ nýbrž že všecku práci si s ním dali, aby ho k uznání bludů přivedli a duši jeho získali. *Vždyť co mohli ještě více činiti?* Sotva se Hus dostavil, určení byli čtyři komisaři, kteří by dle výpovědí svědků při jeho důkladně prozkoumali. A vyslýchání byli tehdy toliko muži vážní a vzdělaní. Bylo jich více, jak dá se souditi z právě uvedených slov mistra Příbrama. Mezi nimi byl také Ondřej z Brodu, jenž po mnoho let za studií s Janem Husem bydlil a býval jeho nejdůvěrnějším přítelem, jak uvedeno jeho vlastními slovy v listu Husovi zaslaném. Mimo to s Husem jednali nejen komisaři, ale přemnozí kardinálové a biskupové. A ačkoliv Hus pokusil se o útěk, na kterém však byl chycen

¹⁸⁾ [Otcové na koncilu dali si velikou práci, aby Husa od kacířství odvrátili].

a podržen v městě, přece *v žaláři tak mírně s ním bylo nakládáno, že mohl tu i knihy skládati.* Žaláře německé bývají pravidlem pod vězemi hradů v místech hlubokých a tmavých, ale Hus v žaláři mohl nejen vlastnoručně psáti krátké odpovědi ku článkům, jež se mu jako kacířské vytýkaly, jak shora bylo uvedeno, ale byl i tolik svoboden, že skládal *celé trak-táty*, jak svědčí shora uvedený mistr Jan Příbram ve své knížce, když dí: „Témuž o Nejsvětější svátosti učí mistr Jan Hus v tra-ktátku „Saepe rogasti me“ atd., jež napsal v žaláři jakémusi Robertovi, kdež takto píše: „Prostí lidé věří, že z moci a ustanovení Ježíše Krista, pravého Boha a pravého člo-věka, službou kněžskou bývá v Nejsvětější svátosti pravé Jeho tělo, jež bylo počato a zrozeno z nejčistší Marie Panny zastíněním Ducha svatého, jež trpělo na kříži, jež odpo-čívalo v hrobě po tři dny a jež vstoupilo na nebesa a sedí na pravici Boha Otce, a v pravdě totéž Tělo bez jakéhokoliv nového početí v Nejsvětější svátosti jest. Podobně krev, jež vylita byla na kříži na odpuštění hříchů atd. Pravím dále, že Kristus vlastní mocí a svými slovy mění podstatu chleba v podstatu svého Těla a víno v Krev svou, jak dobře píše církev: „Slovo-Tělo slovem způsobuje pravý chléb Tělo atd. Slovo-Tělo tu znamená, že Syn Boží jako člověk při

proměně slovem⁷ způsobuje pravý chléb-Tělo a víno že transsubstanciací stává se Krví. Toto jest zřejmo z učení sv. Ambrože, Eusebia a jiných o proměně. Proto zpěv církevní výše uvedený a od církve schválený od toho času, co jsem se mu naučil, zpíval jsem ve školách a v kostelích, potom jsem jej čítal v breviáři a při mši svaté a konečně kázal o něm na kazatelně. Naproti tomu nikdy jsem nekázal, že v Nejsvětější svátosti zůstává podstata hmotného chleba, z čelož mne odpůrcové pravdy křivě obžalovali⁸ atd. Z toho plyne, tak dokládá Příbram, že mistr Jan Hus téměř již před samou smrtí svou, a to jest nejdůležitějším svědectvím, pravdivou a upřímnou pronesl myšlenku, když řekl, že vždy držel a drží, že v Nejsvětější svátosti chléb se přepodstatňuje t. j. svou podstatu mění v jinou podstatu.

Tolik jsem považoval za nutné uvéstí proti domněnce mnohých jakoby byli koncil a kardinálové omezovali svobodu Husovu a s ním v žaláři zle nakládali.

*S Husem nejednal také koncil příliš kva-
pně.* Jest alespoň známo z uveřejněných jednání onoho koncilu, že v šestém zasedání dne 17. měsíce dubna jmenování byli pro jeho při čtyři komisaři. V osmém sezení dne 4. května bylo zase zamítnuto 14 článků

Jana Viklefa, pro něj byl obžalován také Hus, zajisté proto, aby Hus po odsouzení jiného kacíře uvažoval sám o sobě a o svou spásu se staral čili, aby cizím neštěstím opatrnějším se stal. V sezení třináctém dne 15. června opětně zavržen byl blud Petra Drážďanského a Jakoubka Stríbrského, společníků to Jana Husa, o nutném přijímání Nejsvětější svátosti od laiků pod obojí způsobou. A teprve potom, když ani toto vše Husem nepohnulo a Hus zatvrzele na svém učení trval, v sezení patnáctém dne 6. července odsouzen byl sám jako tvrdošíjný a zatvrzelý kacíř. Téhož dne byl také degradován a soudu světskému vydán a zůstaven. Tímto pak byl k ohni odsouzen a veřejně spálen. Popel jeho byl do Rýna či dle jiných do močálu poblíže Rýna vhozen a rozmetán, aby od stoupenců nebyl pověrečně do vlasti dopraven.

Takový byl *nešťastný konec nešťastně učeného muže*, jak mu kdys jeho věrní přátelé a soudruhové Štěpán Paleč a Ondřej z Brodu byli vícekrátě přátelsky připomenuli již v Praze s mnohou domluvou, poněvadž znali jeho pyšnou a zatvrzelou povahu, dle níž z touhy po marné slávě raději jako mučedník zemře, nežli aby uposlechl moudrých rad a beze slávy uznal a odvolal často před tím již zavržené bludy.

Štěpán Pálec alespoň ve spisku, jež Husovi poslal praví: „Opravdu, kdyby nebylo jiného pro tebe nebezpečí, jímž mnohonásobně proti církvi svaté pycháš, pouhé pohoršení z hrozné tvoji pýchy plynoucí mělo by ti úplně postačiti, abys v díle svém ustal a podrobil se kázni.“

„Domnívám se totiž a jsem pevně přesvědčen, poněvadž *hoviš více podrážděnosti nežli rozumu a více prudkosti nežli vážnému rozhovoru*, že nežli bys pokorně odvolal, co odvolati nutno, a tím sestoupil se záhuby plné kathedry své povýšenosti, raději, *abys utvrdil v odporu kamenná srdce svých přívrženců, sám sebe vydáš mstivým plamenům k spalení atd.* Vždyť sám Pán náš, Ježíš Kristus, stav se člověkem a vydav sebe sama nám za příklad, ač jeho vládě podrobena jest všecko, přece podroboval se v poslušnosti a v řízení sebe těm lidem, jímž byl svěřen, totiž své matce Marii Panně a svému pěstounu sv. Josefovi. Proto píše sv. Lukáš: „Sestoupil s nimi a přišel do Nazareta a byl jim poddán.“ (Luk. 2, 51).

„Mimo to, mistře Huse, připomeň si ještě, co se vypravuje ve Starém Zákoně. Alespoň tam nalezneš: „Rozpomeň se na dny staré, pomysli na jedno každé pokolení: otaž se otce svého a oznámí tobě: starších svých a povědí tobě“ (5. Mojž. 32, 7), ale Ty ne-

přímo tento pořádek rušíš a pýchu množíš, ježto nejen své otce a starší (jako činil Eliu proti Jobovi) zpupně mnohými řečmi potupuješ a z nepravostí viniš, ale i také za hříšníky je prohlašuješ a slovy pádnými jako se železa, pokud jen můžeš, všem věřícím hanlivě představuješ. Čti Apokalypsi, kde opak toho shleďáš ve slovech: „I odpověděl jeden ze starců a řekl mi: Kdo jsou tito kteříž oblečeni jsou v roucho bílé, a odkud přišli?“ (Zjev. 7, 13), a viz jak krásnou odpověď k tomu dává sv. Jan, onen nebeský orel, když dí: „I řekl jsem mu“, k čemuž dodává poznámka: „Když totiž vyznal svou nevědomost“ a pak pokračuje sv. Jan: „Pane můj, ty víš“. A o tom zase dí glossa: „Tím pokárání jsou všichni domýšlivci a pyšní, kdož rozsuzují o tom, čeho neznají a nad ostatní se vynášejí, jak krásně dí sv. Bernard; „Domýšlivec zasedá na prvním místě v církvi i ve shromážděních. O poradách první odpovídá, nevolán do nich se vtírá, bez dovolení do nich se mísí, to, co se stalo, opravuje a co bylo uspořádáno, rozmetává. Co sám neučinil nebo nenařídil, nepovažuje za správné a moudré, kdežto by měl vlastně říci: „Pane můj, ty víš“.

„Proto kdybys, mistře Husko,¹⁹⁾ svých představených byl poslouchal, kdybys byl

¹⁹⁾ Pálež býval důvěrným přítelem Husovým. Proto dovoluje si jej jmenovati tak, jak kdys v důvěrnosti

srovnával se s církví katolickou, kdybys byl v pokoře až na zem tvář svou sklonil a kdybys byl se řídil příkladem sv. Pavla, — jenž bleskem byv k zemi sražen, řekl: „Pane, co chceš, abych činil?“ a pak poslán byl, poněvadž svou spásu hledal, k Ananiášovi dle slov Páně: „Jdi do města a tam bude tobě povědíno, co činiti máš“, jenž tedy učinil, co Pán poručil a od muže sobě naznačeného přijal rozkaz a radu a obdržel zdraví a když šupiny spadly s očí jeho stal se slavným světlem církve, světlem nad slunce jasnějším, až vzrostl na výborného učitele národů — bylo by to pro Tebe bývalo dražším nad tisíce zlata a stříbra, kdybys takto se byl pokořil. Ale, poněvadž jsi vykročil z města svatého, totiž ze všeobecné církve římské — a to tím, že jsi zatracoval a odsuzoval nejen snad pouze jednoho preláta, ale i všechny představené církve vůbec a říkal jsi, že nesmíš poslouchati lidí, ale toliko Boha, aniž bys věděl, co pravíš a aniž bys, zaslepen byv tmou uvažoval, jaké Ti z toho ve veřejnosti hrozí nebezpečí, — prohlašuješ sebe sama sice za hodna, aby Bůh osobně s Tebou mluvil, ale rozkazům Božím se nepodrobuješ.“

„Slyšel jsi zajisté, mistře, slovo Boží: „Já jsem Hospodin Bůh a mimo mně není boha

mu říkával s mnohými jinými přáteli. Huska je zdrobnělé slovo od pojmenování Hus, husa.

žádného,“ ale týž Bůh praví jindy : „Jáť jsem řekl: bohové jste a synové Nejvyššího všichni.“ (Žalm 81, 6). K Mojžíšovi řekl Hospodin : „Hle ustanovil jsem Tebe za Boha faraonova“ (2 Mojž. 7, 1), a týž hlas, který k Šavlovi, když pronásledoval křesťany, jak nalézá se v Písmě svatém sice neviditelně, ale jasně řekl: „Jdi do města“, (Sk. ap. 9, 7), nena- vrátil Pavlovi zraku sám, ale prostřednictvím a skládáním rukou Ananiáše, učedníka svého, jenž také udělil Šavlovi nevinnost ve svátosti sv. křtu. Konečně týž Bůh, když dlel jako člověk na tomto světě mezi námi odevzdá- vaje Petrovi klíče království nebeského řekl: »Cokoliv svážeš na zemi bude svázáno na nebi a cokoliv rozvážeš, bude rozvázáno«... .

„Chceš tedy, mistře, Boha poslouchati, anebo jeho ustanovením se protiviti? Nechceš snad docela použití dané příležitosti, abys unikl a se vymkl z řádné a opravdu svaté poslušnosti prelatů církevních a zvláště z po- slušnosti pravého náměstka Ježíše Krista a sv. apoštola Petra, ježto skutky a snahy tvé jemu se protiví? Praviš, že posloucháš Boha a služebníků Božích poslouchati nechceš? Vždyť i Ježíš Kristus, náš Pán, byl poslušen a to nejen rodičů svých, ale i vražedníků, ježto učiněn byl poslušným až ku smrti kří- že! A ty, ač člověk chabý, slabý a křehký, bez poslušnosti chceš vejíti do brány smrti

a mítí záruku své věčné spásy? Proto raději rychle a spěšně vrať se zpět do města svaté katolické církve římské, odkud jsi neposlušností svou již daleko odešel! Rci tomu, jemuž se sluší to říci: „Pane, co chceš, abych učinil?“ za tím účelem, aby tvoji stoupenci dle tvého dobrého příkladu, ježto jsi se stal jim příčinou zkázy, činíce patřičné pokání k nebeské poslušnosti s tebou spolu povstali a aby posléze tobě s ostatními věřícími v nebesích ku otázce: „Kdo jsou tito, kteříž oblečení jsou v roucho bílé? a odkud přišli?“ dána byla odpověď: „To jsou ti, kteříž přišli z velikého soužení“ (Zjev. 7, 14).

Tolik napsal Husovi Štěpán Pálec, prve nežli tento odešel do Kostnice. Hle, jak Pálec nedal se zastrašiti ani hrozbami, ani bezprávím a ani nebezpečím jemu hrožícím, aby veřejně neřekl to, *co již dávno říci se mělo!*

Když toto jsem psal, obdržel jsem německou knížku, z latiny přeloženou, v níž obsaženy jsou husitské dějiny, pokud tyto souvisí s koncilem kostnickým. Knížka sama opatrnému badateli vším právem může býti podezřelou a to z mnicha důvodů. Spisovatel její nepřipojil svého jména. Její německý vydavatel *Jan Agrikola islebský*,²⁹⁾ ačkoliv jest

²⁹⁾ Byla to zpráva Petra Mladence o posledních okamžicích Husových v Kostnici pod názvem: „History, wie Johann Hussen ym Concilio zu Cosnitz

laikem, přivlastňuje si úřad kněžský a ačkoliv bezbožností vyrovná se leonistům, valdským, pikartům, táborům a podobného druhu drzým posměvačům církve římské, přece vlastních husitů daleko jest horším, poněvadž Jana Husa vynáší tak, že v předmluvě opo-važuje se poznamenati a to hned na počátku, že získal knihu latinsky psanou, jak šlechetný přítel Boží Jan Hus v Kostnici pro učení sv. evangelia od synagogy antikristovy byl upálen. Mimo to spisovatel původního díla, ač zatajil své jméno, přece vychloubavě dí, že co nejprostěji tu píše dějiny zápasu a smrti proslaveného mistra Jana Husa, hlasatele sv. evangelia, a že svým časem šířeji vše rozvede. Konečně, ačkoliv knížka tato mnoho toho vypravuje, co vůbec ve vydaných dějinách se nenalézá, přece vše, co vypravuje činí pouze za tím účelem a z toho důvodu, aby Jana Husa vychválila a koncil potupila. Za to o útěku Husově z Kostnice

durch den Bapst u. s. Anhang öffentlich verdampt ist, 1414. Mit angehenckter Protestation des Schreibers der bei allen stücken u. puncten gewesen ist. Deutsche Uebersetzung hersg. von Johann Agricola, Haganaw, J. Secer 1529. Petr z Mladenovic byl průvodcem Husovým do Kostnice a velmi horlivým jeho přívržencem. Dle toho snaží se vyličiti svého učitele ve světle co nejkrásnějším. Původní latinský text Mladenovicův uveřejnil Fr. Palacký v „Documenta mag. Joannis Hus vitam, doctrinam, causam . . illustrantia“, Praha, 1869 na str. 237—316.

opartně mlčí. Spisovatel její také pln záští mnoho toho vypravuje o Husově žalářování, porušení jeho ochranného listu a osměluje si osobovati tolik důležitosti, že v předmluvě jako druhý Jan apoštol a evangelista napsati se neostýchá, že ve svém spisku podává to, co sám viděl, slyšel a v pravdě seznal v přesvědčení, že právě jest svědectví jeho.

Je-li spisovatelem této knížky mistr Jan Příbram,²¹⁾ který u husitů velké vážnosti a učenosti dlouho požíval, mohl by býti z nepravdy usvědčen svým vlastním svědectvím a rozhodnutím, totiž knihou svého odvolání a vyznání, kde výslovně vzhledem ku své spáse dí: „Taktéž vyznávám, že jednotlivé spisy a skutky a jednotlivá slova mistra Jana Husa a mistra Matěje²²⁾ (byť má dřívější tvrzení, nebo jakákoliv slova opak toho tvrdila) jen a pouze potud schvaluji, pokud jsou schváleny od Boha a církve katolické a pokud od pravdy katolické, od svatých církevních doktorů a od církve katolické

²¹⁾ Jan Cochlaeus, poněvadž neznal spisovatele knihy: „Dějiny . . .“ ale z obsahu se přesvědčoval, že vyšla z pera některého husity, domníval se, poněvadž Jan Příbram mezi husity byl nejvážnějším bohoslovce, že asi on jest jejím autorem. Domněnka tato ovšem jest nesprávnou. Sr. poznámku předcházející.

²²⁾ [Mistr Matěj, rodilý Čech, byl nazýván mistrem Pařížským. Mistr Příbram chválí velice jeho učenost.]

naprosto se neodchýlí, anebo alespoň jim neodporují.“ Protože dále týž mistr Příbram v jiné knize jasné praví, že hned po příchodu mistra Jana Husa do Kostnice, přišel k témuž mistr Didacus a rozmluvu obou připomíná, těmitéž slovy, jak uvedená jsou v této husitské historii, vším právem může se mu vytýkati, je-li opravdu spisovatelem této historie, že o útěku „svého“ Husa schválně mlčí a za to schválně o vězení Husově a nezachování mu daného slova mnoho ze záští proti papeži a kardinálům vypravuje.

Nicméně *mnohé věci z těchto husitských dějin tuto přece uvedu a to ty, o nichž se domnívám, že poslouží opravdovému vyličení záležitostí tehdy sběhlých.*²³⁾

Hned na počátku zmíněné historie se vypravuje, jak nejjasnější vládce a pán, král římský a uherský Zikmund, když od papeže Jana XXIII. dosáhl svolení, aby všobecný sněm v Kostnici slaviti se směl, ihned ještě z Lombardie poslal některé české šlechtice, své to rádce, aby Jana Husa přemluvili, aby za veřejné ochrany do Kostnice se odebral, a tam z kacírství očistil svou a celého království českého nanejvýš špatnou pověst. Potom se dodává, že král slíbil Husovi zvlášt-

²³⁾ Čeští dějepisci nazývají rádi spis Cochlaeův strannickým. Zde jest podán důkaz, že Cochlaeus nade vše miloval pravdu.

ním listem ochranný průvod, aby bezpečně mohl cestovati do Kostnice a odtud zase vrátiti se do Čech.

Naproti tomu uvádím, že ve formuláři ochranného listu, jehož znění se připojuje, vše takto obsaženo není. Mimo to, ačkoliv Jan Hus dle akt koncilu mnoho si stěžoval do ukrivdění a ačkoliv znám jeho vlastní slova, jež z tohoto důvodu pronesl ku králi Zikmundovi, přece *nikde nenalézám, že by si byl Hus stěžoval proti papeži, králi anebo koncilu do porušení své veřejné ochrany*. To však, do čeho si stěžovali někteří čeští šlechtici, přičítám spíše na vrub šlechtickému názoru o svobodě, nežli spravedlnosti a kázni církevní, neboť tito buď nevěděli, anebo nechtěli věděti o útěku Jana Husa z Kostnice a jeho stále zatvrzelosti mysle. Ale, i když připustíme, že král slíbil Husovi ochranný list ku návratu do Čech,²⁴⁾ zajisté král ani vírou, ani spravedlností *nebyl nad Boha*, anebo nad koncil. Učinil tedy král tolik, kolik se slušelo a bylo dovoleno.

Vždyť týž často sám Husa prosil, aby podrobil se rozsudku koncilnímu, aby kacířství odprísáhl, aby tvrdošijně více nezastával článků jednou zavržených a zároveň mu předpověděl, neustane-li ve své tvrdošijnosti, že koncil

²⁴⁾ [Králi nemůže se vyčítati, že porušil ochranný list, poněvadž jej dříve porušil Hus sám.]

užije proti němu svého práva dle rozhodnutí svatých kánonů, ba docela do očí mu řekl, že koncilu slíbil, bude-li Hus stále tvrdošijně bludných článků zastávati, že kacíře nechce v ničem v ochranu vzíti, ale že sám raději chce tvrdošijného kacíře spáliti nežli obhajovati. Proto také král často Husovi radil, aby ve všem vůbec koncilu se podrobil a učiní-li tak, že dojde nejen milosti u otců, ale i cti u něho a u jeho bratra, krále českého, kdežto, kdyby tvrdošijně na svém setrval, že mu předpovídá, že koncil proti němu užije svého práva. Nesmí se tedy tomuto horlivému a nábožnému vladaři přičítati, pronesl-li koncil, jenž přece nad králem byl, zcela jak toho žádala spravedlnost, nad tvrdošijným kacířem dle tehdejšího práva rozsudek odsuzující. Král Zikmund zajisté Husa ochránil před násilím svých poddaných, ale koncilu nesměl a dle práva ani nemohl zabraňovati, aby tento nekonal spravedlnosti v tak jasném nebezpečí pro víru a duše vůbec.

Vychloubal-li se však Hus, že dobrovolně a bez nutkání před koncil se dostavil a že mohl, kdyby byl chtěl, doma zůstatí a bezpečen býti i proti vůli a hněvu obou králů, Václava totiž a Zikmunda, že však naprosto byl si vědom spravedlnosti své záležitosti a svého vítězství, *bud pošetile se chlubil anebo*

chybně se přetvařoval. Alespoň nejen v království českém, ale i v městech německých po celou dobu své cesty veřejnými a na dveřích chrámových přibitými vyhláškami kohokoliv do Kostnice zval, ba protivníky své i divoce vyzýval, aby do koncilu přišli a poslechli jej, jak všem, kdož tázati se budou, vydá počet ze své víry.

V Praze, jak vypravuje uvedená shora knížka o dějinách husitských, na všech kostelních a klášterních dveřích užil pro svou ohlášku následujícího formuláře, pokud jsem jej z němčiny správně přeložiti mohl: „Mistr Jan Hus, svatého bohosloví bakalář, míní ukázati se před ctihodným otcem a pánem, panem Konrádem, arcibiskupem pražským, legatem římské stolice v budoucím shromáždění všech prelátů a veškerého duchovenstva království českého a tam jest ochoten každému, kdož po tom zatouží, odpovídati a vydati počet ze své víry a naděje, již v srdci svém chová. Taktéž tam chce viděti a slyšeti všecky vůbec a každého zvláště, kdož by mu chtěli přičítati něja ý tvrdošijný blud anebo kacířství a to z toho důvodu, aby, ježto právo božské a zákon vůbec kohokoliv zavazují se nemstíti, podepsali se mu tam ti, kdokoliv proti obžalovanému nemohou dokázati, že tvrdošijnému bludu a kacířství učil atd. Toto vše chce týž nejen

před výše jmenovaným panem arcibiskupem a přede všemi preláty, ale i před budoucím koncilem v Kostnici dle názoru svatých otců a ustanovení kanonického práva ve jménu Ježíše Krista svou nevinností dokázati. Dáno v neděli po svatém Bartoloměji léta Páně 1413.“

Tuto vyhlášku Hus tak úžasně po celém království šířil, že ji v Praze vydal trojím jazykem a to latině, česky a německy. Snad i v tomto ohledu chtěl se připodobniti Kristu Pánu, jehož nápis na kříži byl psán hebrejsky, řecky a latině.

Vyhlášky skoro téhož znění jako byly pražské rozšiřoval Hus též po městech německých, pouze s tím rozdílem, že vynechal znění české, poněvadž Němci neznali tohoto jazyka.

Vyhláškami svými zajisté Hus neobmýšlel nic jiného, nežli rozšířiti marnou slávu o své učenosti, podpořiti svou pýchu, posilniti své stoupence, rozmnožiti své přívržence, získati si přízeň, rozplameniti nenávisť k duchovenstvu, rozdmýchatí vzpouru lidu, rozdvojiti a rozvaditi národy a získati větší slávu svému jménu. Jsem přesvědčen, že ani Hus ani Jeronym by byli ke koncilu do Kostnice se nedostavili, *kdyby byli nedoufali, že jméno jejich pro tento skutek stane se velice slavným u všech národů a kdyby se byli nedomnívali, že jsou*

tak nadaní, vzdělání a výmluvní, že nikdo nebude moci jim odporovati dle zaslíbení Kristova apoštolům: „Nebudete přemýšleti napřed kterak byste se hájili; neboť já vám dám výmluvnost a moudrost, kteréž veškerí protivníci vaši nebudou moci odolati ani odmlouvatí. (Luk. 21, 14—15). Vždyť, kdyby oba sami o sobě podobné myšlenky byli neměli. zajisté, jak se domnívám, nebyli by z Čech, kdež byli na vrcholu moci, do Kostnice odešli. Hus alespoň v koncilu veřejně nejednou řekl, kdyby byl do Kostnice nepřišel dobrovolně a ze své vůle, že nikdo z obou králů by byl jej nepřinutil, aby se dostavil. A Jeronym, dříve než byl od koncilu předvolán, sám od sebe se dostavil, ač nikdo ho nenutil a v Kostnici na dveřích chrámových přibil list, jímž žádal, aby byl předvolán a po vydání ochranného listu veřejně slyšán.

O smělosti Husově vypravuje uvedená knížka takto: „Kardinál kamerický pravil Husovi: „Když jsi byl odváděn do paláce papežova, tázali jsme se tě, jak jsi do Kostnice přišel? Řekl jsi, že jsi přišel dobrovolně a nenuceně a kdybys byl nechtěl přijíti, že by tě nemohli přinutiti, abys se sem dostavil ani král český, ani náš pán, král římský, anebo kdokoliv jiný.“ Jan Hus odpověděl, řka: „Přiznávám, že jsem řekl, že ze své svobodné vůle jsem se sem dostavil. Kdybych

zajisté byl nechtěl sem přijíti, že tolik a tak mocných v království českém je pánů, mně milujících, v jichž hradech byl bych se mohl ukrýti, že ani český, ani římský král by mne nebyli mohli přinutiti, abych se sem dostavil.“ Tu rozhněvav se kardinál potřásl hlavou a změniv výraz tváře pravil v pobouření svém k těm, kdož koncilu se účastnili: „Ejhle, jaké to sebevědomí!“ A pan Jan z Chlumu pravil k okolostojícím a bouřícím se nad touto smělostí: „Vskutku je pravda, co mistr Jan Hus praví. Já, pokud se mého statku týče, jsem chudobným rytířem v království našem a přece bych se odvážil po celý rok jej hájiti proti jeho nepřátelům, ať by se to komu líbilo čili nic. Ale jsou mnozí a bohatí páni, kteří jej milují, a kteří takové mají hrady, že by ho snadno v bezpečí uchovali tak dlouho, jak dlouho by chtěli proti všem jeho nepřátelům, ba i proti oběma králům.“

Kdybych dále dle zmíněné historie do jednotlivostí uváděti chtěl, jaké dály se přípravy na cestu Husovu do Kostnice, jaké při ní bylo použito nádhery, jakých důkazů a nástrah, jaké chytrosti atd., zajisté daleko by mně zavedlo. Proto uvedu pouze něco o přípravě na cestu a lsti při shledávání dokladů.

Byl v Praze pan *Mikuláš*, biskup *Nazarenský*, inquisitor kacířské nepravosti, usta-

novený od Apoštolské stolice, jak uvádí ona historie nejmenovaného spisovatele. K tomuto tedy poslal Hus svého prokuratora, mistra Jana z Jesenice, doktora kanonického práva, aby od něho vyzvěděl, může-li nějaký blud anebo kacířství Janu Husovi vytýkati. Může-li, aby to veřejně doznal a Husovi oznámil. Jan z Jesenice měl však sebou veřejného notáře a mnohé svědky. Biskup otázan byv odpověděl, že sám sice přechoasto rozmlouval s řečeným mistrem Janem Husem, ale nikdy že jej jinak neshledal nežli jako pravověřícího křesťana. O této odpovědi vyžádal si ihned prokurátor Husův od notáře veřejný listinný zápis. Když se tak stalo, poslal také Hus svého prokurátora do valné schůze duchovenstva, jež se konala v Praze v domě arcibiskupském a žádal, aby buď sám nebo jeho prokurátor byli do onoho shromáždění připuštěni za tou příčinou, aby vyzvěděli u všech prelátů českých vůbec a u jednotlivých zvláště, ví-li někdo z nich o bludu anebo kacířství, jež by Husovi přičítati mohl. Ví-li, aby veřejně toho doznal a přihlásil se dle nařízení právních. Když však do shromáždění onoho ani Hus, protože byl stížen exkomunikací, ani jeho prokurátor, protože tam hrozilo jemu nebezpečí, připuštěni nebyli, vyžádali si o událostech tam sběhlých od notáře zvláštního listu.

Než, ani tímto listem Hus ještě neuspokojen, odvážil se pokoušeti samého arcibiskupa Pražského a to osobou vynikající a požívající veliké vážnosti. Když totiž v Praze v klášteře sv. Jakuba shromáždili se z království českého všichni páni, hrabata a baroni, mezi nimiž byl také arcibiskup, nastrojil to Hus tak, že výše jmenovaný biskup nazarenský s vlastní pečeti napsal českým šlechticům list, ve kterém žádal, aby arcibiskupa veřejně se otázali, ví-li při mistrovi Janu Husovi o nějakém bludu anebo kacířství. Tomu-li tak, že Hus jest ochoten ještě v Čechách za to pykati. Není-li však tomu tak, aby arcibiskup, ačkoliv týž sám do Kostnice se odeběře, přece stvrdil to svým listem a svou pečeti. Arcibiskup odpovídaje k tomu řekl, že sice neví při Husovi o nějakém bludu anebo kacířství, ale že ví, že papež Husa exkomunikoval a od této exkomunikace, že se má Hus, jak se sluší, právnicky očistiti. Když se tak stalo, dali Janu Husovi o odpovědi arcibiskupově veřejné listy svými pečeti někteří čestí šlechtici, jako pan Zdeněk z Vartemberka, purkrabí hradu pražského, pan Boček z Poděbrad a pan Vilém z Vartemberka.

Hus konečně opatřen připomenutými listinami a takto chráněn, jak se domníval, před veškerým nebezpečenstvím, *vesele vydal*

se na cestu za takového, jak se domnívám, lesku a takové nádhery, jak jen knížata ku svatbám anebo k hostinám se ubírávají. Měl alespoň ve svém průvodu některé české šlechtice, jako pana Václava z Dubé, pana Jana z Chlumu a Jindřicha Lacemboka. Měl také veřejné listiny od římského a uherského krále, jež poroučely ho v ochranu poddaných a doklady pro veřejnou bezpečnost, jež nazývají se „salvus conductus“. V těch od všech poddaných říše římské se žádalo, aby Husa s celým jeho průvodem laskavě přijali, kudykoliv by se ubíral buď po zemi, nebo po vodě, aby jej na cestě podporovali a cestu mu usnadňovali, aby žádných od něho nevyžadovali daní a bez poplatku dovolovali mu s jeho sluhy, koňmi, zavazadly a vůbec se všemi jeho věcmi, všemi přechody, přístavy,²⁵⁾ mosty, zeměmi a územími procházeti. Měl posléze také ze svých přátel a přívrženců, jak souditi se dá, kolem sebe dosti značný hlouček těch, kdož s ním se ubírali jednak z touhy, aby spatřili generální koncil a jednak z lásky k svému mistrovi.

Započal pak Hus svou cestu do Kostnice *ve čtvrtek před svátkem svatého Havla* a přišel ke koncilu v sobotu po svátku všech

²⁵⁾ Zde v kontextu má Cochlaeus slovo „per portas“ t. j. městskými branami, ale na okraji opravuje „per portus“ t. j. přístavy.

svatých v měsíci listopadu. Papež Jan XXIII. dorazil sem před několika dny. Papež zůstal v paláci biskupa kostnického a Hus byl hospodou v ulici sv. Pavla u jakési vdovy. Druhého dne odebraли se k papeži šlechtici, kteří s Husem do Kostnice přijeli, pan Jan z Chlumu a Jindřich Lacembok, aby oznámili jeho příchod s ochranným listem krále římského a uherského. Při tom žádali, aby, papež také tento ochranný list považoval za platný a nezrušitelný. Papež jim odpověděl, jak vypravuje ona historie, že nebude Husovi v ničem překážeti a že nedovolí, aby, jak obsaženo v ochranném listě, jemu bylo překáženo i kdyby jeho rodného bratra byl zabil.

Taková byla cesta do Kostnice mistra Jana Husa tohoto evangelického kazatele, *který lidu všude hlásal, že duchovenstvo má býti přinuceno, aby zachovávalo evangelickou chudobu apoštolův.* O tom velmi dobře nedlouho po tom napsal jeden Čech, jehož jméno na spise nenalézám, v traktátu proti husitům: „Proč tedy jste odstoupili od církve?“ Zajisté slova: proto, že pohrdli jste tradicemi církevními, že přijali jste články Viklefovy, kde zradce onen praví a píše, že církev římská jest synagogou satanášovou, že císař a páni tohoto světa byvše oklamáni od ďábla, dali církvi pozemské statky. *Tak ovšem všobecně*

kážete, ale co povíte, sami nejméně činíte. Vždyť veřejně hojně obdarovaná církevní beneficia právem i neprávem loupíte a si přivlastňujete. Také Viklef, ve všem váš bůh, jak jest dokázáno, mimo jiné, co od vás se tají, byl nejen plebánem, ale i mužem bohatým. Také váš Hus za úřad kazatelský, jež konal ve svém kathedrálním kostele v Betlemě, měl ročně stálý a určitý plat od laiků a to dvacet kop grošů. Na darech však a na větších odkazech a obětích míval tolik, že až hojností oplýval. Co a kolik měl, kdo by to spočítal? . . . Oběť, almužny věřících a odkazy učiněné jiným kostelům nežli vašim zakazujete, ale, aby všeho toho vám a vašim synagogám se dostávalo, o to pečlivě a dbale se staráte. Slyšte příklad. Dva z vašich přívrženců, doctři Kristián a Zikmund, které znáte, před nedávným časem dleli u smrtelného lůžka jistého slavného a vznešeného muže, a jak známo, katolíka, jenž však v poslední chvíli, když již duši měl vypustiti, vašimi svody přistoupil k vaší straně. A hle, ten na radu vašich jmenovaných doktorů neodporučil ničeho ani kostelům, ani klášterům, ba ani nedal ničeho na fundaci za sebe na tom místě, kde již před mnoha léty určil, aby se svými dětmi a rodiči byl pochován, ale vám, husitům, odporučil u přítomnosti připomenutých doktorů Kristiána a Zikmunda dvě

stě deset kop grošů. A tyto peníze, aby vám byly vyplaceny domaháte se s veškerým důrazem. Neplatí-li tu slovo apoštolovo: „Kterýž kážeš, že se nemá krásti, „sám kradeš?“ (Řím 2. 21.) Tolik uvedl onen Čech léta Páně 1417, tedy ještě v době, kdy koncil zasedal.

A skoro totéž, dříve nežli odešel Hus, nový onen apoštol a evangelista do Kostnice, vytýkal jemu v uveřejněném spise neochvějný obrance katolické víry *Štěpán Pálec* takto: „*Podívej se tedy nyní sám na sebe, mistře, který ve svých kázáních hlásáš zásady církvi svaté protivné, přísnost až neslýchanou, který pohrdáš mnohými věcmi a sleduješ nebezpečí a vzpouru, zachováváš-li také přísně sám to, co tak přísně kážeš! Vždyť, kdyby někdo veřejně u přítomnosti tvých přívrženců cokoliv, co by proti tobě bylo, odvážil se tvrditi anebo ohlásiti, sotva by ušel nebezpečí života a jistě nesmírnou zášť lidu proti sobě by vzbudil. Ale věz, že jakým jsi a jak na venek se jevíš, anebo co v srdci tajiš, to vše božskému, svatému a pravému budoucímu rozhodnutí ponecháváme.*“

Poněvadž Hus však věděl, že doma v Čechách nikdo zřejmě proti němu vystoupiti nemůže, bez nebezpečí života a ztráty celého svého majetku, jako chytrá liška spíše doma nežli v Kostnici vyhledával svědectví prelatů a

veškerého duchovenstva. Když však do Kostnice odešel, následovali za ním ihned přemnozí znamenití svědkové, kteří proti němu vypovídati chtěli. Některá jména těchto svědků jsou uvedena ve výše připomenutém citátu z mistra Příbrama a v oné historii, jejíž spisovatel tvrdí, že byl všeho očitým svědkem ještě více se jich uvádí. Alespoň odešli z Prahy, aby dle nezvratné pravdy proti zastíraným lžím a lstivým vytáčkám Jana Husa svědčili, znamenití doktoři bohosloví Stanislav ze Znojma, jenž morem na cestě zemřel prve nežli hranice zemské byl překročil, Ondřej z Brodu, kterého i sami nepřátelé velice ctíli a Štěpán Pálec, ohnivý obhájce katolické víry. Mimo to dostavili se mnozí jiní preláti, faráři a šlechtici, kteří také proti Husovi u koncilu svědčili a to nejen Češi, ale i členové jiných národů, jako angličan Stokes, který v Praze několik knih Husových viděl a kardinál kamerický, který, když z Říma vyjel, potkal některé české preláty, kteří, když se jich tázal, co nového přinášejí, odpověděli: „O nejctihodnější otče, strašný mor vládne nyní v Čechách. Vždyť veškerí duchovní zbaveni jsou svých beneficí a svých právomocí a zle se jim vede.“

Jan Hus v Kostnici směle proti všem téměř námitkám, ačkoliv tyto byly zřejmy a známy, se vytácel. Jak týž nešlechelně se vymlouval,

jak podle si počínal a jak chytře unikal, dá se uzavíratí z dokladů, jež uvádí veliký jeho přítel, když cituje z němčiny historický text o těchto věcech. Alespoň píše: „Když poněkud bouře se utišila, pravil kardinál florentský: „Mistře Jene Huse, dobře zajisté víte, že psáno jest, že v ústech dvou nebo tří svědků platí každé slovo a nahlížíte, že dobře dvacet svědků proti vám vypovídá a to nejen doktorů a prelátů, ale i mužů, používajících veliké úcty. Z těch někteří ovšem dle doslechu a dle všeobecné pověsti, ale mnozí také z vlastní vědomosti udávají ve všem právnické příčiny, jež svědčí proti vám. Jak tedy můžete proti těmto všem zapíratí a lhátí?“ Jan Hus odpověděl: „Bůh a mé svědomí jsou mi svědky, že já toho, v čem proti mně tito svědčí, jsem ani nekázal, ani neučil, ba že to nikdy ani na srdce mi nevstoupilo. A kdyby všichni odpůrci moji proti mně svědčili, co mohu dělati? *Vždyť, dojde li až k nejhoršímu, neuškodí mi to.*“ Odpověděl mu kardinál: „*Nemůžeme dle vašeho svědomí souditi, ale dle toho, co zde v koncilu proti vám bylo předneseno a dokázáno a k čemu i vy sám částečně se přiznáváte. Zdá se mi, že byste rád za své nepřátele prohlásil všechny ty, kdož proti vám svědčí a zákonité příčiny svých svědectví dokazují, ale těm nutno jest věriti. Pravil jste, že Štěpán Pálec jest*

vám podezřelým. Ten však velice laskavě a přátelsky se vyjadřoval o těch člancích, jež z vašich knih vyňal a je předvedl *mnohem mírněji, nežli ve vašich spisech se nalézají*. Totéž učinili všichni ostatní doktoři. Pravíte dále, že i kancléř pařížský jest vám podezřelým. Ten však tak vynikajícím jest doktorem, že podobný jemu by se stěží našel v celém křesťanstvu.“

Když dále u čtvrtého a osmého článku Viklefově dle jich znění bylo dosvědčeno, že mistr Jan Hus tvrdošijně v městě pražském nejen ve školách, ale i na veřejných kázáních hájil a kázal bludné tyto články, odpověděl Hus, že nehlásal bludů ani Viklefových, ani jakýchkoliv jiných a jich nenásledoval, ba že nechce jakýkoliv blud věroučný hlásati. Mimo to tvrdil, že Viklef nebyl ani jeho otcem, ani Čechem a hlásal-li nějaké bludy v Anglii, to že jest záležitostí anglickou. Když pak bylo mu namítáno, že odporoval odsouzení 45 článků Viklefových, odpověděl: „Když doktoři čtyřicetpět článků Viklefových odsoudili z toho důvodu, že nížádný z nich nezní po katolicku, ale všecky že jsou kacířské, bludné a pohoršlivé, já abych se neprohřešil proti vlastnímu svědomí, s nimi v odsouzení oněch článků a zvláště článku „Papež Silvestr a císař Konstantin pobloudili, když církev obdarovali“, jakož i článku:

„Jsou-li papež anebo kněz ve hříchu smrtelném nekonsekrují a nekřtí“ souhlasiti jsem nemohl. To poslední však jest řečeno s distinkcí a neznamená, že nekonají toho neplatně, ale nehodně a stávají se tak nehodnými přísluhovateli svátostí Božích.“ Doktoři však pravili: „Vždyť článek tento nalézá se ve tvé knize zcela srozumitelně a bez distinkce.“ Hus odpověděl: „Chci, abych byl spálen, není-li tento článek v mé knize s touto distinkcí, jak jsem řekl.“ Proto nahlédli doktoři do spisu jeho a našli tam vskutku onen článek s distinkcí, jak řekl Hus. Tak alespoň bylo psáno v traktátu proti Pálečovi na počátku dvacáté kapitoly. Tehdy uvedl také Hus, že nemůže souhlasiti s odsouzením článku: „Desátky jsou pouhou almužnou.“ A po několika slovech dodal: „Z těchto všech článků nikdy nižádného jsem nedržel a také držeti nechci, ale pouze proto jich odsouzení od ostatních doktorů jsem odporoval a s ním nesouhlasil, ježto chtěl jsem slyšeti nezvratné doklady z Pisma a z rozumu, proč tito článkové mají býti odsouzeni.“

Svědkové svědčili také proti Janu Husovi, že týž, aby oklamal prostý lid, pošetile říkal, že v Anglii mnozí mniši a někteří doktoři sešli se v kostele sv. Pavla proti mistru Janu Viklefovi, aby ho z bludu mohli usvěd-

čiti. V tom však náhle, že přišly s nebes hromy a blesky, jež kostel zapálily tak, že mistři a mniši sotva zachrániti se mohli do města Londýna. Potom doložili: „To řekl Jan Hus, aby bludné kacířstvo Jana Viklefa spíše se zdálo pravým a uvěřitelným. A proto také před lidem, když veřejně kázal zvolal: „O, kéž duše má by byla tam, kde jest duše Jana Viklefa.“ K tomu odpověděl Hus, že pravdou jest, že před dvanácti roky, prve než bohoslovecké knihy Viklefovy do Čech se dostaly, velmi velice líbily se mu ty knihy, jež Jan Viklef o filosofii byl napsal, a že nic jiného neví, nežli že připomenutý Jan Viklef vedl dobrý život. „Ale nevím, tak do slova řekl, kde duše jeho jest. Myslím, že jest svatým a pranic se neobávám, že by byl zatracen. V této naději chtěl bych, aby duše má byla tam, kde jest duše Jana Viklefa.“ Když to řekl, počali se všickni na koncilu velice smáti, potřásajíce hlavami svými.

Svědčili také někteří na koncilu proti Husovi, že *sám a se svými přívrženci obraňoval bludné knihy Jana Viklefa* a mnohým obráncům oněch bludů pomáhal a je podporoval. K tomu odpověděl však Hus, že nižádného bludu Viklefova nedržel, neobraňoval a budoucně obraňovati nechce atd.

Opravdu mnoho času bylo by potřebí, kdybych celý výslech Husův uvéstí chtěl. Za-

jisté dobrosrdečný čtenář spíše dá za pravdu v tomto ohledu kardinálovi florentskému nežli obžalovanému, jenž více věřil svému svědomí, do něhož člověk viděti nemůže, ježto vidí pouze to, co je zevně, ale Bůh zkoumá srdce i ledví, než tolika věrohodným a do přísahy vzatým svědkům. Ale kdož by při tom všem neobdivoval se a s hrůzou si nepovšiml lidské vrtkavosti a schytralosti, jimiž Hus všemožně se oháněl, . . . jen aby zastřenými odpovědmi oklamal soud a výpovědi svědkův? *Vždyť, není nic snadnějšího nežli říci, ten a ten svědek jest mým nepřítelem nebo jest podezřelým a proto nesmí proti mně svědčiti.* Kdyby takto bylo dovoleno se brániti, zajisté by neznamenal nic jiného, nežli *prostě sesměšňovati veškeren soud.* Vždyť, kterak mohl dokázati Hus podezření anebo nepřátelství proti sobě u kardinála kamerického, u kancléře pařížského, u angličana Stokesa, nebo u Ondřeje z Brodu, jež sám ve svých spisech nazývá svým nejmilejším bratrem a v aktech soudních jmenuje svým přítelem? Co dále může býti více nešlechetnějšího a smělejšího nežli při výtce o Viklefovi tolikráte měniti své přesvědčení? Vždyť dvojitým svědectvím mistra Jana Příbrama, vynikajícího kdys husity, bylo dokázáno, že Jan Hus na schůzi v Praze od počátku byl přítomen a souhlasil s ostatními, kdož 45 článků Jana Viklefa všeobecným

souhlasem byli zamítli a pod nejtěžšími tresty zakázali. Tak alespoň učinili nejen doktoři fakulty bohoslovecké vůbec, ale i celý národ český zvláště, ba celá universita pražská a všichni národové. Také nebylo Husovi tajno, že i jinde po slavnostním zkoumání články Viklefovy byly zavrženy jako v Oxfordě a v Londýně v Anglii, v Paříži ve Francii a v Římě na koncilu generálním, ale u něho byla taková tvrdošijná svévole odporovati všem a proti celému křesťanstvu spoléhati toliko na svou hlavu a svou moudrost, že nižádnou domluvou, ani hrozbou nemohl býti přiveden k tomu, aby doznal, že články tyto, jež kdys sám s ostatními veřejně zavrhl, byly správně zavrženy. A přece stokrát a tisíckrát tvrdil, že není tvrdošijným.

Než, ať již třebaš za lehký přestupek považujeme jak Husovu tvrdošijnost v odporu proti všem, tak i pýchu o jeho učenosti, ježto sám si myslel, že více všemu rozumí, nežli celá církev, zajisté týž velikou hanbu a stálé opovržení sobě a svým stoupencům připravil tím, že sám sobě odporoval a sám sebe odsoudil vlastními slovy a vlastními činy, ač to bývá společnou a zvláštní chybou všech kacířů dle svědectví sv. Pavla, jež dí, že máme se varovati kacíře, protože klesl a vlastním soudem se soudí. Vždyť, ani Hus, ani kdokoliv jiný z husitů nemůže popřít, že

Hus připomenuté články nejprve odsoudil, ale potom je za nespravedlivě odsouzené prohlásil a nejen o nich na universitě a v kázáních přednášel a učil, ale i o nich psal. Alespoň v husitských námitkách proti usnesení doktorův a odsouzení článků Viklefových nalézají se také tato slova: „Apoštolské duchovenstvo praví a s pochvalou tvrdí, že jest a bylo odsouzení a zakázání 45 článků Viklefových nepravým a nespravedlivým a pošelým.“

Konečně nikdo nemůže Jana Husa ospravedlniti od onoho názoru, jímž Bůh vždy ho vinným uznávatí bude, že usuzoval proti rozhodnutí církve, že Jan Viklef jest svatým a že si přál, aby duše jeho byla tam, kde jest duše Viklefova, neboť kdyby Hus nebyl *zaslepen tak hroznou pýchou* a nadobro zvrácen ve smyslech svých pyšnou vědou, nikdy by byl zajisté nespravedlivým soudem zřejmého a tvrdošíjného kacíře neprohlásil za světce a nebyl by žádal, aby duše jeho byla tam, kde je Viklefova. Vždyť tato na věky zcela určitě musila býti zavržena a věčným trestům vydána dle slov Kristových: „Kdo nevěří již jest odsouzen“ dále apoštolových: „Abys bojoval v nich boj dobrý, maje víru a dobré svědomí, kteréž někteří odvrhše od sebe, ztroskotali se ve víře“ (1. Tim 1, 19), a konečně Petrových: „Kteréž lidé neutvrzení pře-

krucují, tak jako i ostatní Písma, ke své vlastní záhubě“ (2 Petr 3, 16).

Abych o mnohých a četných bludech a kacířstvích Jana Viklefa pomlčel a jich neprozrazoval, přece musím poznamenati, že muž tento, o Nejsvětější svátosti oltární tak mnohým a hrozným bludům učil a tolik po své smrti ve spisech svých o ní bludů zanechal, že zbožná duše bez hrůzy toho ani vzpomenouti nemůže. Stačí zajisté uvědomiti si jen, kolik a jak hrozných bludů jeho připomíná angličan Tomáš Walden²⁶⁾ ve svých ohromných svazcích, vydaných právě proti Viklefovi. Já na doklad uvedu toliko několik bludů tohoto kacíře dle knihy velikého kdys husity a Čecha Jana Příbrama, jenž ostatně vydal více spisů proti jedu plným bludům Viklefovým.²⁷⁾

Dle zmíněné knihy, kdež v 77 odstavcích připomínají se rozličné bludy Viklefovvy, dle osmého jejího odstavce, abych

²⁶⁾ Tomáš Walden slul vlastně Tomáš Netter a byl proslaveným učencem ze řádu karmelitánův. Narodil se kol r. 1380 ve Waldenu v Anglii (odtud jeho příjmi Valdensis, Walden). Sepsal mnohé a učených spisů, z nichž důležitým jest „Doctrinale antiquitatum fidei ecclesiae cath. adversus Wiclevitas et Hussitas“, vydaný v Paříži 1532.

²⁷⁾ Mistr Jan z Příbramě, řečený Příbram nebo Kněz byl vynikajícím husitským bohoslovcem a náčelníkem nejmírnějších husitů. Zemřel 20 pros. 1448.

všeho ostatního pro krátkost času pominul a abychom přece alespoň z jednoho odstavce souditi mohli o množství bludů Viklefových, ač mistr Příbram v tomtéž odstavci připomíná těchto bludů dvacet pět, uvádím pouze následujících *deset článků Viklefových*: 1. Mezi kacířstvím, jež kdysi vyklíčilo ve svaté církvi Boží, nebylo nikdy hroznějšího nežli ono, jež tvrdí, že Nejsvětější svatost jest případnost bez subjektu. Tak píše ve 4. knize „*Triologu*“ v kapitole 6. — 2. Papež Innocenc a jeho žáci spíše by způsobili, aby mnozí uvěřili, že Svátost jest hlavou oslí, anebo jakákoliv podstata jiného jména, nežli že je to případnost bez subjektu. V řeči o lodičce. — 3. Často jsem řekl, že ani Bůh ani člověk nemůže učiniti accidens sine subjecto. O apostasii v kap. 5. — 4. Najisto jsou kacíři všichni ti, kteří tvrdošijně obhajují učení, že ve Svátosti oltární jest accidens sine subjecto. O rouhání v kap. 2. — 5. Ani proroci Baalovi, o nichž se čte ve 3 knize Král. v kap. 18, ani knězi Beelovi, o nichž vypravuje Daniel na konci svého proroctví, nebyli takovými kacířskými modloslužebníky, jako jsou ti, každý rozuměj dobře, kdož učí, že jest accidens sine subjecto. O rouhání v kap. 2. — 6. Opravdu bylo by jen ku prospěchu církve a přineslo by slávu Boží, kdyby takovíto odpadlíci neposvěcovali své accidens, protože tím mnohonásobně se

rouhají Bohu a vnucují myšlenku, že Bůh jest původcem lži. V „Trialogu“ v kapitole 4.—7. Předpokládáme, že mezi všemi vnějšími smysly, jež Bůh člověku dal, hmat a chuť jsou ve svých úsudcích nejjistějšími. Ale tyto dva smysly toto kacírstvo bez příčiny mate, ježto by bylo protikřesťanskou svátostí to, čemu ono učí. V „Trialogu“ v knize 4 — 8. Když věřící, jenž přistupuje k přijímání a žádá chléb, totiž Nejsvětější svátost, jež jest chlebem supersubstantiálním, dostává Tělo Páně, jak falešně se představuje, přijímá horší věc nežli je kámen, totiž accidens sine subjecto a horší věc nežli je had anebo jakýkoliv jed. Ale, Bohu budiž chvála za to, že kacír onen ve skutečnosti nemůže měniti přirozenost věci tak, jak falešně slovy činí. V řeči: „Kdo z vás má přítele.“ — 9. Mezi všemi nevěrami, jež kdys vzrostly ve svaté církvi Boží, ta (že Nejsvětější Svátost je accidens sine subjecto) nejhlouběji potopuje lidstvo do prohlubně věroučných bludů a působí nejvíce odpadů od opata Pána našeho, Ježíše Krista. V „Trialogu“ v knize 4.—10. Kdokoliv toto učení by tvrději hájil, jest výslovným kacírem a to tak, že já sám, kdybych je hájil, raději bych chtěl, abych byl upálen, nežli abych kacírem zůstával, když bych blud onen spěšně odvolati nechtěl. O odpadu v kap. 9.

Těchto deset článků Viklefových vybral jsem z dvaceti pěti článků, jež mistr Příbram uvádí v osmém odstavci své knihy na důkaz a doklad, *jak hrozný soud pronesl Hus nad hlavou svou, když toužil, aby jeho duše byla tam, kde jest duše Viklefova* Ostatně v uveřejněných aktech koncilu kostnického v sezení osmém se o tom dí: „Protože z rozhodnutí a dle vydaného dekretu římského koncilu a z rozkazu církve svaté a apoštolské stolice po nutných odkladech přistoupeno bylo ku odsouzení Jana Viklefa a jeho památky, když učiněná byla opatření a dány vyhlášky, aby dostavil se ten, kdo by buď jej anebo jeho památku hájiti chtěl, kdyby vůbec někdo takový se našel, ale žádný se se nedostavil, kdož by jej anebo jeho památku hájil, když mimo to slyšení byli svědkové o nekajicnosti a tvrdošijnosti tohoto muže až do posledního okamžiku jeho života od komisařů, jež ustanovil nynější papež Jan a tento koncil, když dále bylo učiněno vše, čeho jest třeba a jak toho žádá v tomto případě právní řád, když také o Viklefově nekajicnosti a tvrdošijnosti až do smrti zavládlo zákonnité, totiž zřejmými důkazy od zákonnitých svědků dosvědčené přesvědčení, a když na žádost prokuratora fiskálního bylo učiněno opatření ku pronešení rozsudku na dnešní den: tato svatá synoda prohlašuje

ustanovuje a rozhoduje, že Jan Vikleř byl notorickým kacířem a v kacířství tvrdošijně zemřel, při tom kletbu nad ním vynáší, jeho památku odsuzuje, ustanovuje a nařizuje, aby jeho tělo a kosti, mohou-li se rozeznati od těl ostatních věřících, byly vykopány a daleko od hřbitova církevního dle kánonů a zákonnitých ustanovení uloženy. Dáno v Kostnici v sobotu dne 4. měsíce května, v osmém veřejném sezení, léta Páně 1415.*

Kdož by tedy dle uvedeného rozhodnutí mohl ještě pochybovati, že nešťastná duše Viklefova pro tolik tvrdošijně až do smrti hláсанých bludů, abych pomlčel o nejtěžších jeho zločinech neposlušnosti, jež v Písmě sv. přirovnávají se k modloslužbě, vydána nebyla věčným trestům, jež denně se zveličují, ježto duše tato nejen sama jest vinna svými knihami, ale i protože denně stále vina její vzrůstá pro záhuby nespočetných duší, jež od husitů a táborů, kteří přece byli následovníky Viklefovými, v době sta a více let v nesčetných vraždách, bojích a záhubách věčně zahynuly a bohužel ještě dnes hynou. Proto věřím, že muka Viklefova v pekle jsou mnohem hroznější nežli těch nejzločinnějších lidí, jako byl Jidáš zrádce Kristův a Nero, vražedník křesťanův. Z toho však plyne, že ubohý Jan Hus byl naprosto nepřičetným, zaslepeným, srdce zvráceného, od Boha za-

vrženým a hříchem nadobro spoután, když žádal, aby duše jeho byla tam, kde je duše Viklefova a když toho muže tolika velikými zločiny, jež dle Cypriana ani krev mučednictví by nemohla shladiti, zřejmě provinilého a stíženého prohlásil za světce. O, přísný soudce, jak jsi byl tehdy zaslepen a ponořen v egyptskou tmou! Vždyť, kdyby nadobro duše tvá nebyla bývala zbavena smyslů a zcela zaslepená, zajisté docela něco jiného byl bys si přál a žádal!

Hus také dobře *věděl*, že mnoho absurdních kacířství obsaženo jest v knihách Viklefových, ježto dobrou polovici jich sám již dříve do češtiny byl přeložil. To platí zejména o „Trialogu“, jenž jest až přeplněn nejhrubšími bezbožnostmi zvláště v knize čtvrté, jednající proti všem církevním svátostem. Ale závist a zášť proti duchovenstvu a touha po pomstě tak nepřátelsky uchvátily veškeré Husovy smysly a myšlenky, že on nadobro zaslepen, velmi pošetile prohlásil zlo za dobro, a světlo za tmou, to jest člověka plného zločinu, který v tvrdošijné nekajivosti až do konce setrval a takto v hříchu proti Duchu svatému, jenž neodpouští se ani zde ani na věčnosti, zemřel, prohlásil za světce a duši jeho, jež ve skutečnosti daleko jest ubožejší nežli duše pohanů, Turků a Židů a ve věčných mukách dle slov Spasitelových: „Onen pak

služebník, jenž poznal vůli pána svého a nepřipravil ani neučinil podle vůle jeho, dostane mnoho ran, ten však, jenž jí nepoznal a dělal věci hodné ran, dostane ran málo.“ (Luk. 12. 47—48.) a dle výroku sv. Petra, jenž o takových dí: „Staly se jim poslední věci horšími nežli byly prvé. Lépe zajisté bylo by jim, aby nebyli poznali cesty spravedlnosti, nežli aby poznavše ji odvrátili se od svatého příkazu, který jim byl podán. Přihodilo se jim to, co praví přísloví pravdivé: „Pes vrátil se ke svému vývratku“ a „Svině se vrátila do kalíšťe bláta.“ (2 Petr 2, 20 až 22.) se trápí, převelice blahoslavlil.

Že nešťastný Hus dobře věděl, jak bezbožné a mnohé jsou bludy Viklefovy plyne i z toho, že sám *mnohé z těchto bludů potíral*. Alespoň činil tak, kolikrátkoliv ve spisech a v řečích svých veřejně se dosvědčoval, že pevně věří, že po proměně podstata chleba v Nejsvětější svátosti nezůstává. V tomto směru mnohá místa ze spi ů jeho proti kacířstvu Viklefovou, jež co nejrozhodněji tvrdí, že v Nejsvětější svátosti není accidens sine subjecto, uvedl jsem již výše z mistra Příbrama. Mimo to spisovatel připomenuté husitské historie potvrzuje, že Hus tvrdil, že v Nejsvětější svátosti podstata chleba nezůstává. Odporoval tedy za těchto okolností Hus sám sobě a věda jeho nesla na sobě pečeť ne-

štěstí. Vždyť, byl-li Viklef kacířem, když tvrdil, že v Nejsvětější svátosti zůstává podstata materiálního chleba, nemohl býti zároveň světcem nebo blahoslavencem, ježto ve svém kacířství naprosto tvrdošijně setrval až do smrti. A že Viklef kacířem byl, plyne z toho, že bludy jeho o Nejsvětější svátosti obsaženy jsou hned na počátku 45 článků a to na místě druhém a třetím, kdež se dí: „Accidence chleba nezůstávají v Nejsvětější svátosti bez subjectu“ a „Kristus není přítomen v Nejsvětější svátosti identice, realiter et in propria praesentia corporali.“ Proto Hus nechtěl-li, aby byl podezřelým v učení o Nejsvětější svátosti, zcela důsledně měl veřejně prohlásiti, že alespoň některé články Viklefovy byly zcela správně zavrženy. A to kdyby byl učinil, zajisté že by byl býval našel před koncilem mnoho milosti a byl by tímto důkazem pravdy zabránil barbarství táborů, kteří blud Viklefův o Nejsvětější svátosti podrželi.

O všem tomto dochovaly se znamenité paměti, jež Hus také lstivě uváděl v Kostnici pro svou nevinu a jež mistr Jan Příbram cituje ve spise svém proti táborům, totiž ve spise „De non remanentia panis in sacramento altaris.“ Mistr Příbram píše: „Mistr Jan Hus schváliv myšlenku, že v Nejsvětější svátosti nezůstává podstata chleba,

složil a sepsal o tom vlastní rukou list, jenž měl býti zaslán římskému papeži. V něm vyznává víru svou o mnohých, tam připomenutých, článcích takto: „Z úcty k církvi Ježíše Krista a k nejvyššímu jeho náměstku, jakož i z ochoty, dle níž vždy chci zadosti učiniti a počet klásti každému, kdož by se mně otázel po mé víře, vyznávám čistým srdcem, že Ježíš Kristus, náš Pán, jest pravým Bohem a pravým člověkem, že celý Jeho zákon tolik nezvratné pravdy obsahuje, že ani jediná jeho písmena a ani jediný jeho puntík nemohou klamati, že dům jeho, církev svatá jest zbudována tak pevně na pevné skále, že brány pekelné nikdy nemohou jí přemoci a že odevzdán v naději její hlavy samého Pána našeho, Ježíše Krista, raději podstoupím smrt, nežli abych něco sám od sebe hlásal a tvrdil, co by se nesrovnávalo s vůlí Krista Pána a jeho církve. Podle toho pravdivě a spravedlivě a neochvějně tvrdím, že neprávem byl jsem u apoštolské stolice od nepřátel pravdy udán, falešně tito alespoň udali a udávají, že jsem hlásal lidu, že v Nejvyšší svátosti zůstává podstata hmotného chleba. Podobně falešně, že jen tehdy v Nejvyšší svátosti jest Tělo Kristovo, když se pozdvihuje, ale když se položí, že již není tu Těla Kristova. Falešně, že kněz ve smrtelném hříchu neproměňuje. Falešně, aby páni

vzali duchovenstvu statky časné a aby nedávali mu desátky. Falešně, že odpustky nejsou ničím. Falešně, že radil jsem, aby duchovní mocí světskou byli trestáni.“ O tomto listu a o vyznání své víry mistr Jan Hus, když s dvěma veřejnými notáři přišel do shromáždění doktorů a mistrů z university pražské, kteří se byli sešli k plenární poradě, u přítomnosti mnohých svědků žádal, aby mu byly stvrzeny vlastní velikou universitní pečeti. To se stalo a dva notáři toto potvrzení podepsali. Já tento list Husův nedávno při veřejném jeho slyšení veřejně a u přítomnosti všech jeho odpůrců jsem přečetl a ukázal a posléze jsem se postaral, aby byl dodán a předložen plnému shromáždění pražských konšelů. Tu všichni ho prohlíželi, četli si a opisovali u přítomnosti téměř všech kněží táborských, kteří však s ním velice málo byli spokojeni a uvedeným tam věcem z celé duše a po celý život odporovali. Ale já rádím všem ku jejich spáse a zvláště těm, kdož nynější války vedou, aby uvedených pravd mistrových a všeho ostatního, co v onom listu jest obsaženo, ježto říkají, že pro mistra Jana Husa horlí, nezamítali, ale raději jich se opravdu drželi a je plnili, to jest, aby dle něho neučili a netvrdili, že v Nejsvětější svátosti zůstává chléb hmotný, aby kněží mečem nevražдили

a aby časné jich statky a časné statky církve svatokrádežně rukám světským nevydávali a jich neloupili.*

Tolik mistr Jan Příbram, který, ač po mnoho let mezi husity zaujímal vynikající místo mezi doktory, přece později se obrátil, mnoho bludů šťastně doznal a veřejně je odvolal. Kéž by před ním něco podobného byl učinil i Jan Hus, jež více papežů, kardinálů, biskupů, doktorů, králů a knížat, mužů vynikajících a prostých tolikrát a tak vřelými napomenutími k tomu vyzývalo a přece od bludů Viklefových, jednou přijatých, odvrátiti nemohlo!

Protože Hus, jak jasno, *blud Viklefov o remanenci chleba dissimuloval* a veřejně proti němu, jak evangelickému kazateli naprosto se slušelo, na veřejných kázáních lidových nevystupoval, provinil se velmi velice proti těm duším, jež tímto bludem ztratily anebo doposud ztrácí věčnou spásu. Nebyl-li tedy Hus ani studeným ani horkým, ale pouze vlažně proti bludu právě uvedenému se choval, vyvrhnul jej zcela správně Bůh ze země živých, oddělil od společnosti svatých, uvedl jako málomocenstvím kacírství stíženého ven z církve, dal mu za podíl společnost těch, kdož slouží pokrytství a uvedl jej na místo, kdež je pláč a skřípění zubů . . .

Toto poznamenal jsem, ne abych se Husovi posmíval, anebo abych hněvu svému dal průchod nad tímto ubožákem, který již dotrpěl, ale s mnohou bolestí a abych jiné jeho nešťastným příkladem odvrátil od kteréhokoliv kacířství, jakož aby nikdo nespo-lehal toliko na svou moudrost a tvrdošíjně až do konce neodporoval svým představe-ným a církvi. Vždyť takový neposlušností svou stal by se účastníkem modloslužebníků a svým kacířstvím by se připojil k těm, jichž zahynutí jest v temnotách zevnitřních. Proto nebudiž mi pokládáno za hřích, na-zývám-li Jana Husa a každého tvrdošíjného kacíře vůbec velice nešťastným . . . Vždyť Pán praví o nich: „A ty Kafarnaume, zda budeš povýšen až do nebe?“ (Mat. 11, 23) . . . Ale Kafarnaum, slovo hebrejské, značí úrodné pole anebo místo útěchy. A ta-kovým dojista bylo království České za cí-saře Karla IV., prve než mor Viklefov od Jana Husa byl sem uveden. Hus alespoň nakaziv se sám, morem Viklefovým tak zprznil úrodné a příjemné pole, totiž krá-lovství České, jež mezi ostatními křesťan-skými říšemi bylo drahocennou perlou, obo-hacenou všemi dobry a okrášlenou veškerou zdobou, že jeho kacířskou prudkostí a ne-zkrocenou pýchou zbaveno byvši všech dří-vějších zemských vymožeností, o vše olou-

peno a vysvlečeno z dřívější své ušlechtilé ozdoby, totiž ze zbožnosti, po mnoho let od kacírů s nádherného trůnu slávy a cti, na nějž králi svými bylo posazeno, bylo svrženo do nejhlubších propastí zkázy a záhuby. Zajisté, kdyby tehdy král a vládce Karel byl z hrobu vstal, byl by v království tomto nikdy nepoznal, slavné a krásné vlasti své!

Proto, nechť nahlédnou staří a noví husité, jak *těžce hřeší, když Jana Husa, zatvrzelého kacíře, nazývají světce*, právě tak jako Hus hřešil, když pošetile a falešně nazýval světce Viklefa! Vždyť tvrzením tímto připravují si sami věčnou zkázu, nezmění-li myšlenek svých a neopraví-li svého falešného a bezbožného názoru, protože nejen ten, kdo učí kacírství anebo je tvrdí, ale i ten, kdo s ním souhlasí, hoden jest věčné smrti, ježto hřeší tolik, že hřích jeho nemůže býti smazán a smířen ani krví mučednickou, jak plyne ze slov Cyprianových, výše uvedených a ještě mnohem zřejměji z výroku sv. Pavla, řkoucího: „A kdybych měl proctví a znal všecka tajemství a veškerou vědu, a kdybych měl všecku víru, tak že bych hory přenášel, lásky však kdybych neměl, ničím bych nebyl. A kdybych rozdál na pokrm chudých veškeren statek svůj a vydal své tělo k spálení, lásky však kdybych neměl, nic by mi to neprospělo“ (1. Kor.

13, 2—3.). O Husovi však známo po celé církvi, že svým rozkolem a kacířstvím nejen ztratil lásku, ale i odstoupil od jednoty těla Kristova, jímž jest církev katolická. Nic tedy ku spáse mu neprospěla všecka jeho věda, nic mu neprospělo, i kdyby byl mluvil jazyky lidskými a andělskými a nic mu neprospěly práce na kazatelně, snášení utrpení a upálení, poněvadž scházela mu láska a poněvadž nemohl míti Boha, jak dí Cyprian za otce, když neměl církve za matku.

Komu však ani toto nepostačí, nechť slyší o takovém člověku, jakým byl Hus, ještě úsudek, jež pronáší velmi výmluvný mučedník, právě připomenutý Cyprian, když se táže: „Může býti s Kristem v nebesích ten, kdo kněze Kristovy pronásleduje? Může v nebesích se radovati, kdo se sám oddělil od duchovenstva Kristova a od společnosti lidí v Krista věřících? Vždyť takový brousí zbraň proti církvi, odporuje ustanovení Božímu, jest nepřitelem oltáře, vzpurníkem proti oběti Kristově, nevěrníkem u víře, svatokrádcem, neposlušným sluhou, bezbožným synem a nepřátelským bratrem! Takový, opovrhnuv biskupy a opustiv kněze Boží, osměluje se stavěti si jiný oltář a nedovoleně modliti se jinak. Bůh alespoň nepohlédl na dary Kainovy a nedal tomuto bratrovražedníku pokoje, protože týž v ne-

sváru žil s bratrem svým. Jakého tedy mohou požívat pokoje nepřátelé bratří svých? Jak mohou přinášeti oběti protivníci kněží? Jak může býti Kristus s těmi, kdož mimo církev Kristovu se nalézají? Vždyť kdyby ti, kdož takto činí, i pro víru zabiti byli, hřích jejich ani prolitou krví nemůže býti smazán, ježto nezahladitelná a těžká vina rozkolu ani mučednictvím se neodčiňuje. Nemůže tedy býti mučedníkem, kdo není v církvi, a do království Božího nemůže přijíti ten, kdo opustil tu, jež má dle ustanovení Božího kralovati.“

Irenaeus pak, mnohem starší mučedník Kristův nežli *Cyprian*, píše docela o rozkolnících takto: „Bůh bude souditi i ty, kdo rozkoly tvoří, ježto jsou to lidé marniví, nemající lásky k Bohu a hledící si spíše svého prospěchu nežli jednoty církve. Vždyť pro malé a malicherné příčiny rozdělují a trhají veliké a slavné tělo Kristovo a pokud mohou, je ubíjejí. Mluví o pokoji, ale připravují boj. Cedí komáry a polykají velbloudy. Nikdy nepůsobují tolik nápravy, kolik způsobili škody.“

Konečně, pokud se zvláště Husa týče, sluší také vyslechnouti *pronešený nad ním rozsudek* od celé církve, jež ze všech národů, kteří pod nebem vyznávají Krista, byla shromážděna na koncilu v Kostnici. Tento rozsudek zní: „Po prozkoumání aktů a všeho

jednání, jež v záležitosti vyšetření kacířství a o kacířství, proti Janu Husovi bylo konáno a vykonáno, když v této příčině ustanovení komisaři zároveň s jinými mistry v bohosloví a doktory obojího práva podali věrnou a úplnou zprávu o jednání, projednání a o svědectví mnoha hodnověrných svědků a když podaná svědectví Janu Husovi veřejně a zřejmě byla u přítomnosti otců a prelátů posvátného sněmu přečtena, z kterýchžto však svědectví co nejzřejměji plyne, že Jan Hus mnoho zlého a pohoršlivého hlásal, že mnoha pobuřujícím a nebezpečným kacířstvím učil a po mnoho let je šířil, po vzývání jména Kristova tato svatosvatá synoda Kostnická, majíc na mysli pouze Boha, tímto definitivním rozhodnutím, jež v tomto listu pronáší, prohlašuje, rozhoduje a stanoví, že *Jan Hus byl a jest opravdovým a prokázaným kacířem*, že bludům a kacířstvím, již dávno zamítnutým, jakož i mnohému pohoršlivému, zbožnou mysl urážejícímu, pošetilému a pobuřujícímu učil a veřejně vše hlásal, čímž dopustil se velmi veliké urážky vznešenosti božské, pohoršení veškeré církve a zkázy katolické víry. Týž také zneuctil klíče církve a církevní tresty, ježto v nich po mnoho let se vzdornou myslí trval. . .“²⁸⁾

Tento autentický a nezvratný rozsudek koncilu kostnického o mistru Janu Husovi

²⁸⁾ [Akta koncilu kostnického v sezení 15.]

stvrдили později všichni papežové římské, z nichž prvním byl, ježto Hus byl odsouzen, když papežský stolec byl uprázdněn, Martin V. Tento alespoň dí doslova: „Proto zmíněná synoda právem ku slávě Boha všemohoucího, k zachování víry katolické a křesťanského náboženství, k rozmnožení pravdy, k ochraně a ku spáse duší, Jana Viklefa, Jana Husa a Jeronyma Pražského, kteří mezi jiným o Nejvyšší svátosti, o ostatních církevních svátostech a o člancích víry jinak, nežli svatá církev římská věří, drží, hlásá a učí, velmi mnoho pošetile, tvrdošijně a zavrženíhodně věřili, drželi, hlásali a učili, jako kacíře a tvrdošijné zatvrzelce, kteří z obcování věřících byli vyloučeni, z domu Božího i podle těla vyloučila a prohlásila, že i dle duše vyloučení jsou. Mimo to táž synoda mnoho dle podaných návrhů užitečného a spasitelného stanovila a rozhodla, čím by jiní na cestu pravdy zpět uvedeni býti mohli... Dáno v Kostnici o osmých kalendách březnových léta Páně 1418, prvního roku pontifikátu našeho.“

Jak tedy mohou husité ať novější, ať starší proti těmto všem, tak svatým a veřejně od nezvratné autority pronešeným rozsudkům, v zaslepené pošetilosti prohlašovati Husa, tvrdošijného kacíře za svatého mučedníka Kristova? Vždyť o něm známo, že tolika byl

obtěžen hříchy, že pro ně ve věčném vězení jest spoután . . .

Při tom dokládám se Boha, jenž zkoumá srdce a ledví, že cokoliv o Janu Husovi jsem napsal, anebo ještě napíšu, *nepřipomínám proto, jako bych se hněval na jeho osobu, již po tolik let se světa odešlou, anebo jako bych tak činil z nespravedlnosti a nevážnosti k národu českému, ktereho ostatně pokud katolickým jest, velice a srdečně si vážím, ale pouze proto, aby husité konečně přece jednou opustili blud a uznali pravdu, to jest, jak dí Irenaeus, církve, anebo setrvají-li tito přece tvrdosigně v kacířství tolikrát odsouzeném, alespoň jiní poznali, že husité byvše nescetně oklamáni, přidržují se bludů a nedůstojně, pošetile, bezbožně a zavrženíhodně následují kacíře, jenž dopustil se mnoha zločinů a mnoha špatností. Vždyť, nikdo nikdy slavnému království českému nepřipravil větší záhuby a neuškodil více své vlasti jako úhlavní její nepřítel, Jan Hus! Proto pravím, že Jan Hus nemá býti prohlašován ani za světce, ani za blahoslávence, ale spíše za . . . člověka na věky nešťastného tak, že v den posledního soudu lehčeji, nežli jemu, bude nejen nevěřícím, . . . ale i lidem velikým hříchem obtěženým . . .*

Zdá se ovšem, že slova uvedená jsou hrozná a snad pravdě nepodobná, ale kacířství jest

strašným zločinem tak, že před Bohem daleko a daleko . . . všecko neřestné, bezbožné, nestydaté, nečisté a zlořečené převyšuje a zasluhuje nezměrného trestu, jak plyne z následujících důvodů:

1. Proto, že dle Řehoře (Moralia) a sv. Tomáše (Prima secundae) hříchy duše jsou těžší nežli hříchy těla, ač hříchy těla bývají zase hnusnější a špatnější nežli hříchy duše. Kacířství jest hříchem duše . . . Proto také kacířství zasluhuje většího trestu, nežli jakékoliv i největší, hříchy těla.

2. Proto, že kacířství více škodí, než kterýkoliv hřích těla. Kacířství totiž zabíjí duši, ježto odnímá a porušuje víru, která jest životem duše dle výroku proroka Habakuka, ježž uvádí i sv. Pavel řka: „Spravedlivý však jest živ z víry“ (Řím 1, 17.), kdežto hříchy těla zabíjejí anebo poskvvrňují tělo. Daleko však horším jest zabíjení anebo poskvrniti duši nežli tělo, ježto Pán sám praví v evangeliu: „Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, duše však zabíjení nemohou, ale bojte se spíše toho, jenž může duši i tělo zatratiti do pekla.“ (Mat. 10, 28.)

3. Proto, že kacířský mor mnohem dále se zatuluje, více kazí a ničí než kterákoliv nemoc tělesná. Kain toliko jednoho člověka dle těla ubil, svého bratra, sodomita a nečistý jedno toliko tělo anebo snad jen ně-

kolik těl poskvrnil a Herodes z jednoho toliko města, Betléma a z jeho okolí tělesně dal povražditi dítky, jichž však duše v nebesích na věky žijí, ale Hus kacířstvím svým jednak povraždil nesčetné duše věřících po celém království českém a markrabství moravském a jednak vrhá je do smrti věčné ustavičně již po delší dobu než sto let... Platí tedy o něm slovo sv. Jeronyma, pronesené o Ariovi, že týž byl v Alexandrii egyptské pouze malou jiskřičkou, ale poněvadž tato nebyla hned uhašena, byl jejím plamenem zničen celý svět.

4. Proto, že daleko větší jest vina odpadnutí od katolické víry, již Hus přece na křtu svatém slavnostním 'slibem a vyznáním, jež kmotři za něho učinili, přijal, anebo nevěrně opustiti poznanou katolickou víru, nežli vůbec nikdy jí nepřijati. Alespoň pohané, židé a turci, kteří nepřijali víry katolické, hřeší sice a hynou nevědomostí, poněvadž neznají Krista a nikdy neznali víry Jeho, ale Hus přece hřešil vědomě a dobrovolně, protože zavržené kacířství Viklefovo s rozvahou si vyvolil, je následoval a obhajoval a to tak tvrdošíjně, že ani prosbami a napomínáním přátel, ani ustavičným vytýkáním od protivníků, ani soudci a preláty, ba ani hrozbami a vyhrůžkami krále Zikmunda nemohl býti ohnut, aby kacířství své odvolal. Proto daleko

věšší jest jeho vina a nešlechtnost dle slov: „Mužové ninivetští tedy, jak dí Pán, povstanou na soudě s pokolením tímto a odsoudí je, neboť učinili pokání na kázání Jonášovo“ (Mat. 12, 41). A hle, ještě více nežli Jonáš, velice bedlivě a zároveň důrazně volala k pokání Husa církev na sněmu kostnickém, ale Hus nechtěl se káti!

5. Proto, že mnohem těžší jest vina tvrdošijně a zatvrzele po poznání pravdy ve zločinu až do smrti setrvati a pyšně opovrhovati napomínáním nejen všech osob vyšších i nižších, ale i přátel a nepřátel, jako dle provedených důkazů učinil Hus, nežli z pudu nebo z nutkání přirozené a zkažené žádostivosti tělesně hřešiti, anebo z nevědomosti a z hrozné tmě duševní, jež postrádá světla víry, přestupovati zákon Boží, jako shledáváme u nešťastných pohanů. Proto dí Pán v evangeliu: „Běda tobě Korozaím, běda tobě, Betsaido! Neboť kdyby v Tyru a Sidonu byly udály se divy, které děly se ve vás, byli by dávno v žíní a popeli učinili pokání“ (Mat. 11, 21.). Nešťastný Hus však chtěl býti jedním z těch, o nichž dí apoštol židům: „Jest zajisté nemožno, aby ti, kteří jednou byvše osvíceni a okusivše daru nebeského, stali se účastní Ducha svatého a okusili také dobrého slova Božího a sil věku budoucího a potom padli, opět se obnovili ku pokání,

a to proto, poněvadž Syna Božího si znova křížují a v posměch vydávají.“ (Žid. 6, 4—6.) Stal se tedy (Hus), jak dodává týž apoštol dále, zemí, která pije dešť často na ni přicházející, ale neplodí bylinu příhodnou, aby dostala požehnání od Boha, nýbrž vydává trní a hloží. Byl proto zavržen a kletbě blížek a konec jeho bylo, spálení. (Sr. k Žid. 6, 8.)

Mám-li pak ku konci to, co posud jsem uvedl, říci krátce, tu jest jisto, že Hus pro své tvrdošíjné kacířství mnohem hůře hřešil, nežli kterýkoliv tělesný člověk . . Hus totiž svým kacířstvím páchal duševně ty hříchy, jež někteří páchají tělesně. Ale mnohem těžší jest vina hříchů duševních nežli tělesných a sice o to, oč duše vznešenější jest nad tělo. . . .

Před Husem alespoň nebylo v Čechách pikardů nebo valdských, nebylo adamitů, nebylo táborů, ale všechny tyto sektáře splodilo a sem uvedlo učení Viklefovo, jež Hus hlásal. . . *Hus postaviv se na odpor proti svým představeným nazval papeže, to jest otce otcův, antikristem, ctihodné preláty své nazýval Piláty, všeobecný sněm, jenž zobrazoval celou církev, matku naši, jmenoval, naučiv se tomu od Viklefa, synagogou satanovou. . . Nesčetné duše prostého, venkovského a městského lidu, jež byly maličkými v Kristu, svým kacířstvím . . . od chvály a úcty Boží odvrátil,*

ač tyto krátce před tím, tak byly zbožné a hojně navštěvovaly kostely a kláštery, že o nich, jako o pacholících židovských, mohl říci Kristus: „Z úst nemluvnat a kojenců připravil jsi chválu“ (Mat. 21, 16). Hus. . . z ohrad a ovčinců Kristových . . . zničil přemnohé. . . *Alespoň od husitů krutě byli vražděni zbožní čistotní a Bohu zasvěcení kněží a mnichové. A kolik jich zbraní asi zahynulo katolíků? Kolik žen? Kolik panen? Kolik dětí? Kolik nemluvnátek? Kolik v Čechách a kolik v sousedních provinciích (zemích) německých? Ejhle, kolika hrozných a neslýchaných zločinů příčinou bylo zločinné kacířství, jímž se provinil Jan Hus! . . . Nesčetné vzpoury a srocování, jež slavné království české ustavičně přes padesát let strašlivě ničily, jež již za života Jana Husa a mnohem více po jeho smrti tuto zem hubily a v poušť měnily, každý spravedlivý před Bohem jenom jemu přičísti musí! Dle jeho učení totiž, jež z knih Viklefových vyčerpali, postavili se na odpor svým pastýřům věřící, opatům mnichové, biskupům přemnozí klerikové, jímž nová svoboda se líbila, pražským konšelům husitští měšťané a králům českým páni a šlechtici. . .*

Po těchto slovech ovšem myslím, že již není ani třeba, abych připomínal ještě osobní hříchy lžimučedníka, Jana Husa, za tím účelem, abych zvrátil a změnil názor o jeho

svatosti. Alespoň, že Hus mnohými a hrubými hříchy osobními poskvřen byl, přesvědčí se každý, kdož bedlivěji jej stopuje. *Hříchy zajisté byly urážky papeže, biskupů a ostatních prelátů církevních, zášť a nenávisť proti katolickému duchovenstvu, zpupnost a pycha mysle, krutá vášeň v obviňování a v pomlouvání, posměch z doktorů, sebeláska a obdiv sama sebe, pohrdání jinými, bažení po přízni lidu, marná sláva, lživé pokrytectví, přetvařovaná svatost a podobné jiné poklesky a chyby duchovní, jež u Boha, jenž proniká a soudí duše, jsou horšími a těžšími, nežli hříchy těla, jež vidí a soudí lid.*

A nyní ponechávám dobrosrdečnému čtenáři, by sám utvořil si přesvědčení, chce li o Janu Husovi věřiti rozsudku katolické církve, římských papežů, jimž přináleží o kacířství rozhodovati a souditi, a dokladům dějepisců či zaslepenému úsudku husitův a oklamaneho lidu a dále, chce-li se s prvním spokojiti či přidržeti druhého? Já alespoň to, co bylo mou povinností, jsem učinil a nedal jsem se při tom vésti proti Husovi ani záští, ani nenávistí, nýbrž krásou a láskou pravdy a horlivostí o spásu duší. Co z Písma sv. a z hodnověrných pramenů dějepisných a starých listin jsem vyčerpал, to dle svědomí svého jsem napsal. *Proto, ať soudí kdokoliv jak chce, já pokorně a bezpečně*

spokojují se rozsudkem církve a římských papežů Alexandra V., Jana XXIII., Martina V., Eugena IV., Mikuláše V., Kalixta III., Pia II., Pavla II. a všech ostatních jich nástupců bez výjimky.

Za to nynějším husitům v záležitosti Husově věřím málo a to tím méně, čím více jsou nad staré husity zanícení bezbožným záštitím proti církvi římské a apoštolské stolici a čím méně mají znalosti událostí tehdejších. Vždyť, ačkoliv onen starý husita, z jehož dějin jsem některé věci uvedl shora v tomto pojednání, právem ze stranic tví jest podezřelým, poněvadž pošetile přemnohé věci napsal ku prospěchu Husovu a k potupě otců sněmovních, přece mnohem uctivěji píše, než husita naší doby Otto Brunfelský, odpadlík ze řádu kartuziánův, jenž tiskem vydal několik nezdravých a nešlechetných knížek a je připsal Janu Husovi. Týž alespoň život Husův líčí následovně: „Jan Hus, apoštol obrozené církve Ježíše Krista, muž velice proslavený moudrostí, učeností a bezúhonností života, kněz, jenž národ český ve víře vyučil, žák Jana Viklefa, taktéž muže nadáním, učeností a moudrostí proslaveného, a učitel Jeronyma Pražského, o jehož bezúhonnosti, vzdělání a výmluvnosti učenci mnoho vypravují, podal důkaz o své víře v Ježíše Krista na koncilu kostnickém, kdež byv odsouzen od bezbožných

sofistů, duši Bohu, svému Stvořiteli odevzdal a usnul v Pánu.“

Hle, jak směle umí tento odpadlík psát! Užívá slov nejen církev katolickou, jež je církví Kristovou, urážejících a lživě potupujících, ale i bezbožných a rouhavých. Vždyť, jako by církev Kristova na čas byla bývala zašla, anebo jakoby křtem svatým nebyla bývala zcela v Kristu znovu zrozená, jmenuje ji církví obrozenou! Dále důstojnost apoštolskou nerozvážlivě, beze všech důkazů a dokladů přičítá nešťastnému kacíři, tu důstojnost, kterou ani Kristus nedal sedmdesáti dvěma svým učedníkům a kterou ani církev neozdobila nejsvětější mučedníky a vyznavače, poněvadž v Apokalypsi sv. Jana se čtou slova: »A hradba městská měla dvanáct základů a na nich dvanácte jmen dvanácti apoštolů Beránkových« (Zjev. 21, 14), k nimž Kristus pravil: „Seděti budete i vy na dvanácti stolicích, soudíce dvanáctero pokolení israelských.“ (Mat. 19, 28). Konečně dí, že Hus národ český ve víře vyučil, jako by národ tento, který se honosí mnoha křesťanskými vládci a králi, před tím byl víry neznal, ač dle pravdy, Hus, zbožný a Kristu oddaný národ český nejen víře nevyučil, ale kacířstvím Viklefovým poskvrnil a nakazil, jak doznali a stěžovali si přemnozí Čechové, doktoři a mistři pražští, kteří do očí

mu řekli, že sám dříve s odsouzením 45 článků Viklefových souhlasil.

Než již dosti o odpadlickém mluvkově Ottovi Brunfelsovi, jenž mluví o Husovi pošetile pronáší soud proti věrohodnosti celé církve a proti důkazům tolika historických a starých dokladů. Vždyť týž připisuje také Husovi přemnohé knihy nejen bezbožné a nezdravé, ale i nehezké, jako: „De anatomia Antichristi“, „De regno, populo, vita et moribus Antichristi“ a podobného druhu lehké a nestydaté tlachy. Já však jsem přesvědčen, že Hus, ač kacír, nemá s těmito spisy nic společného. Vždyť byl to muž znamenitě učený a v knize své o církvi ani jednou nepoužil tak nesmyslných breptů a tak nehezkých lehkostí. Napsal-li však přece Hus tyto knihy k potupě apoštolské stolice, pak tím spíše zasluhoval svého trestu a tím je oprávněnější a spravedlivější rozsudek otců, kteří jej na koncilu odsoudili, čím hanebnější a bezbožnější tyto knihy jsou.*)

Ač neznám všech knih mistra Jana Husa, přece vím na určito, že po přivlastnění si jedů Viklefových, zůstal týž až své do smrti nejen

*) Dnes ovšem víme, že Hus těchto knih ne-napsal. Ale odstavec tento je přece velice důležitým, ježto svědčí, jak Cochlaeus byl obeznámen s Husem a jeho dílem a tedy, jak vzácným jest jeho úsudek o době husitské

slovem, ale i skutkem zatvrzelým a odbojným kacířem. Ale přece, *kdyby našly se některé knihy anebo kázání, sepsané od něho, pokud ještě byl katolíkem a dříve nežli se napil z bludů Viklefových, myslím, že by tyto knihy zatratiti se nesměly právě tak, jako se nezatrácuje od něho jak všeobecně se vypráví, složená píseň o Nejsvětější svátosti oltářní: „Ježíš Kristus, naše spása“ atd. Vždyť je to píseň pobožná a úplně bludů Viklefových prostá. Alespoň v pátém verši dí: „Non est panis, sed est Deus, homo liberator meus, qui in cruce pependisti, et in carne defecisti.“* Proto také velice často zpívá se veřejně v mnohých kostelích, ač praví se, že byla složená od odsouzeného kacíře, kterážto okolnost jí nevadí, ježto i homilie Origenovy se čítávají v kostelích, ač spisovatel jejich v mnoha jiných spisech byl odsouzen a zavržen.

(Že Hus více knih sepsal jest jisto. Kolik však jich napsal a kde se uchovávají, jest nejisto, poněvadž přátelé jeho přičítají mu i takové spisy, které od něho nepocházejí a upírají mu zase díla, o kterých dokázati se dá, že jsou jeho. Já sám více jeho knih jsem v rukou měl a srovnával je s tím, co o něm bylo psáno od přátel i nepřátel, ale *vyznati musím, že přátelé jeho velmi od pravdy se uchýlili, jen aby muže tohoto slav-*

ným učinili a jeho neposlušnosti ku svým duchovním představeným mohli zneužívat i šířiti tak nepřátelství k církvi i ůbec.)

Delší poněkud učinil jsem odchýlku od dějepisného vypravování, ale kdo uváží nesmírné nebezpečí pro duše, jež v tom záleží, že přemnozí věří, že Jan Hus byl mužem svatým a že nespravedlivě byl otcí na sněmu kostnickém odsouzen, zajisté přizná, že k vyvrácení tak nebezpečného bludu nemělo by dobrým lidem a upřímným katolíkům nic se zdáti příliš dlouhým a nevhodným. Než, abych tedy přece již ve vypravování o Husovi pokračoval a v líčení záležitosti jeho až u konce dospěl, tam, kde jsem se odchýlil od souvislého vypravování, nyní se vracím a počínám vyprávěti dle postupu, jež sleduje mnou již připomenutá husitská historie.

Když v sezení otců byly prozkoumány výpovědi svědků a *přečteny bludné články Husovy*, kardinál kamerický,²⁹⁾ ustanovený od koncilu za soudce, pravil k Janovi Husovi: „Hle, dvě cesty se ti otvírají, abys si jednu vyvolil. Buď vydáš se zcela a úplně v moc a milost koncilu a spokojíš se s dekrety jeho o své při a důsledkem toho koncil ku slávě pána našeho, římského krále, zde přítomného

²⁹⁾ V originálu je „cardinalis cameracensis“ Cameracum je tolik co Camaracum t. j. nynější Cambray.

a bratra jeho krále českého milostivě s tebou naloží, anebo zatoužíš po tom, aby ti o uvedených článcích, jež hlásáš a obhajuješ, byl dán výslech. Ten dovolí se ti ovšem, ale věz, že zde je tolik velikých a osvědčených mužů, kteří proti článkům tvým jsou co nejdůkladněji důvody pravdy ozbrojeni tak, že jest obava, abys do horších se nezapletl bludů. To ovšem pravím ti jako rádce a ne jako soudce“.

Tehdy také jiní Husa prudce vyzývali, aby dle rady pana kardinála naprosto se odevzdal v milost koncilu. K tomu Jan Hus se skloněnou hlavou pokorně odpovídaje řekl, že nepřišel sem, aby tvrdošijně na něčem trval, ale aby od koncilu, bloudí-li, byl o lepším poučen. Když pak k tomu někteří poznamenali, že Hus chytře mluví, že chce se sice podrobiti poučení od koncilu, ale nechce uposlechnouti jeho rozsudku a trestu, pravil Hus, že chce se podrobiti nejen poučení, ale i rozsudku a trestu. Proto kardinál kamerický řekl mu: *„Podrobuješ-li se tedy poučení od koncilu věz, že to se stalo od čtyřiceti doktorů, z nichž někteří již z koncilu odešli. Ale zatím dostavili se Pařížští,³⁰⁾ kteří myslí, předně, abys dle komise koncilu pokorně a beze všeho odporování doznal se k bludům oněch článků, jež až posud jsi tvrdil, podruhé,*

³⁰⁾ T. j. doktoři university pařížské.

abys články tyto odprísáhl tak, že jim nikdy nebudeš učiť, je hlásati a kázati, po tretí, abys verejne odvolal ty články, jimž jsi až posud učil, je hlásal a kázal.“ K tomu odpovedel Hus, že jest sice ochoten pokorně se podrobiť konciu, ale že prosí, aby nebyl nucen ke lži, že by totiž musil odprísáhnouti články, o nichž, jak Bůh ví a jeho svědomí mu praví, nikdy ničeho nevěděl a které nikdy ani na srdce jeho nevstoupily. Také, že dalek jest toho, jakoby někdy o člancích oněch kázal anebo jim učil, i kdyby svědci opak toho proti němu tvrdili, zvláště o článku, že v Nejsvětější svátosti po konsekraci zůstává podstata materiálního chleba. „Odprísáhnouti, alespoň pravil do slova, znamená, jak kdys jsem u katolických spisovatelů četl, jako kdyby někdo přísahal a tím odvolal blud, jemuž kdys učil.“

Když pak o těchto slovech Husových mnoho bylo uvažováno, pravil sám král k Janu Husovi: „Poslyš, Jene Husi! Proč pak nechceš všecky bludné články odprísáhnouti, o nichž, jak pravíš, falešně proti tobě vysvědčili svědkové? Já alespoň chci odprísáhnouti a *odprísahuji již všecky tvé bludy, že ni žádného z nich nechci držeti, ne ovšem proto že dříve jsem nějaký z nich držel, ale proto, že bludy jsou*“. Odpověděl Hus: „Nejmilostivější pane a králi! Slovo odprísáhnouti ne-

hodí se pro tento případ.“ Tehdy řekl kardínál florencký: „Mistře Jene, bude ti *předložena* postačující a *vhodná formule*, dle níž ony články odprísáhneš a potom budeš moci uvažovati, co bys měl činiti“. A král dodal: „Jene Husi! Hlé, dvě cesty se ti otvírají, totiž abys odprísáhl a odvolal bludy zde zamítnuté a vydal se na milost koncilia a tím dosáhneš, že koncil něco milosti tobě udělí. Cceš-li však jmenované bludy dále hájiti, koncil a doktoři mají své zákony, co konečně s tebou by učiniti měli“. To opakuje k Husovi ještě druhého dne, řekl král: „To, co jsem ti včera řekl, nyní zase opakuji a nemohu často to opakovati, máš léta, chceš-li jednej! Slyšíš, že páni dvě cesty ti ustanovili. Předně, abys *naprosto se odevzdal do milosti koncilu* a čím rychleji to učiníš, tím pro tebe lépe bude a *abys odvolal a odprísáhl všechny ty články, jež ve tvých knihách se nalézají a i jiné, jimž si učil, a o nichž dostatečně jsi od svědků usvědčen*. Vždyť známo, že praví Písmo, že v ústech dvou nebo tří svědků trvá každé slovo. Již mnozí proti tobě svědčili o některých člancích a jsou to muži vynikající a učení. Za tyto bludy musíš přijmouti pokání se srdcem skroušeným, jaké tobě od koncilu bude uloženo. Musíš proti oněm bludům kázati, učiti a psáti a je odprísáhnouti. Budoucne pak tvrdošijně neuč

a neobhajuj ničeho, co by oněm bludům podobati se mohlo. Chceš-li však přece pošle jim učiti a je držeti, koncil vystoupí proti tobě dle znění svých zákonů.“

Tolik uvádím dle historie nejmenovaného spisovatele, jež v německém překladu má nápis: „Dějiny a opravdové vyličení, jak svaté evangelium s Janem Husem na koncilu kostnickém od papeže a jeho stoupenců veřejně odsouzeno bylo roku 1414 po narození Ježíše Krista“. ³¹⁾

Krátký jest ovšem tento nápis, ale jsou v něm mnohé lži. Tak nejprve dí-li se: „Opravdové vyličení,“ po druhé, že evangelium bylo odsouzeno, po třetí, že stalo se tak od papeže, ježto jest známo z akt koncilních, veřejně schválených, že Jan Hus byl odsouzen a upálen, když stolec apoštolský byl uprázdněn a po čtvrté, že stalo se to roku 1414., kdežto Hus byl upálen roku 1415.

To proto uvádím, aby čtenář z toho se přesvědčil, jak noví husité v Německu ³²⁾ jsou mnohem lživější a zlomyslnější, nežli byli husité staří v Čechách, ačkoliv ani těmto ne-

³¹⁾ Latinsky udává Cochlaeus uvedený nápis takto: „Historia et veracia acta, quomodo sanctum evangelium simul cum Joanne Hus in concilio Constantiae per papam et suos adhaerentes publice damnatum sit, anno a nativitate Christi 1414.“

³²⁾ Novými husity vyrozumívá Cochlaeus stoupence Dr. Martina Luthera.

můžeme bezpečně věřit v tom, co o papeži a duchovních napsali, ježto roznícení záštim velice krutě a zlomyslně proti nim si počínali a láskyplně naklonění Janu Husovi, spravedlivě o něm souditi nemohli. Vždyť kacířstvím zaslepeni a naprosto svedeni nazvali zlo dobrem a tmou světlem. (*Proto, kdykoliv o katolickém kněžstvu a jeho poměrech píše bud lžou, nebo silně nadsazují.*)

Ostatně dobrosrdečný čtenář a ten, kdo bedlivě hledá pravdu, ze slov kardinálův a krále Zikmunda, jakož i Jana Husa výše připomenutých, snadno pozná, že nic nespravedlivého anebo ustanovení a řádu právnímu odporného ani král, ani kardinálové proti Janu Husovi neučinili, on však že klamnými vytáčkami a obraty odpovídal tak, aby spravedlnost a pravda se nemohly ukázati, ba že k vyvážnutí svému vyhledával různé záminky a cestičky. Než, poněvadž mu toto nic neprospělo, konečně že raději chtěl pyšně v hříších a bludech umříti nežli pokorně ze hříchů před lidmi se káti a bludy své, jež z knih Viklefových čerpal, uznati, veřejně odvolati a odprísáhnouti.

Hus užil mnoho podskoků, aby vyvážl. Tak na př. prve nežli z Čech odešel, připravil si pro sněm rozličné doklady, jež však o svých skutcích a řečech od svědků v Praze si vynutil. — Potom, když do Kostnice

přišel a znamenal, že bez bázně následují ho jeho protivníci, muži to vážní a učení, čeští doktoři a preláti a ti, že vytrvale jednati a svědčiti budou proti němu, chtěl tajně na voze slámou úplně skryt utéci. Násilím však byl zpět přiveden a v pevném žaláři pečlivě střežen. Proto zase rozličnými listy a stížnostmi pánů a rytířů, kteří jej provázeli, hněvivě proti papeži a otcům, na koncilu shromážděným, složenými a odevzdanými a nad to ještě veřejně na dveřích chrámových přibitými, aby vznikla rozhořčenost mezi lidem a šlechtou, snažil se z vězení se vyprostiti.

Když však Hus ani vřelými prosbami, ani zakročením svých průvodců o porušení ochranného listu, jež ostatně sám nejdříve svým útekem porušil, ba ani protestujícími stížnostmi královského majestátu a písemnými vyhrůžkami některých českých pánů a nebezpečnými, abych neřekl pobuřujícími, prohláškami na veřejných dveřích upevněnými za tím účelem, aby proti duchovním mezi lidem bylo způsobeno rozhořčení, nebyl propuštěn, vymyslel si chytrý tento člověk jinou cestu k svému vysvobození. Sepsal alespoň v žaláři rozličné knihy, jednající o křesťanské zbožnosti, jimiž nakloňoval a kupoval si lásku a přízeň svých žalárních strážců a to tak, že obklopoval se kadidlem zbožnosti a

přetvařoval se, jak u tvrdošíjného kacíře předpokládati se může, v lásce své ku Kristu Pánu, že v přetvářkách k nim mluvíval a že tím náklonnost jich hleděl si získati, aby pak tito z lásky a milosrdenství tajně jej propustili.*)

Knihy, jež Hus v žaláři sepsal, vypočítává jeho chvalořečník nejmenovaný spisovatel připomenuté historie a při tom poznamenává, že Hus psal v žaláři knihy své bez jakékoliv pomůcky. Jscu to: Knížka na „Pater noster“, výklad na deset Božích přikázání, knížka o Svátosti Těla Kristova, knížka o stavu manželském, knížka o Pokání, knížka o trojím nepříteli člověka, knížka o hříchu a jeho původu, knížka o lásce a poznání Boha a mnohé jiné a spasitelné, jak dokládá spisovatel oné historie, knížky podobného druhu.**)

Při tom jest s podivením, že tento způsob záchrany se Husovi nezdařil, když obzvláštní náhodou byl velmi šťastně podporován. Strážci Husovými byli totiž sluhové papeže Jana XXIII., kterémužto při svém zatčení byl Hus odevzdán, aby byl bedlivě strážěn. Stalo se však, že sám papež ve středu před květnou nedělí zaměniv si oděv, tajně

*) O tomto posledním nemáme mimo Cochlaea dokladů. Je to tedy pouze jeho doměnka.

**) Nyní obyčejně místo knížka se říká traktát.

z Kostnice utekl do vzdáleného jakéhos městečka, jež slulo Šafhúzy, jež bylo vzdáleno od města čtyřy míle a patřilo vévodovi bavorskému Bedřichovi. Papeže následovali i jeho sluhové. A tito právě to byli, pro něž Hus jakožto strážce žaláře připomenuté knihy byl sepsal. Avšak, ačkoliv sluhové papežovi dali se na útěk, přece Husa nepropustili, ale klíče žalární odevzdali králi a koncilu. Myslím, že stalo se tak ze zvláštního řízení Božího a z Boží prozřetelnosti, aby totiž Hus po svém návratu do Čech ještě horších nedopouštěl se zločinů proti duchovenstvu a spoust proti církvi, než byl před tím činil. Kdyby zajisté Boží prozřetelnost byla tu nezasáhla, myslím, že strážcové Husa by byli propustili pro veliké dary, jež by byli od husitských Čechů a od velice bohatých českých šlechticů obdrželi.*)

Po těchto marných pokusech o svou záchranu Hus, když již o jeho při počalo se v koncilu jednati, použil písemných svědectví, jež v Čechách jednak, protože duchovenstvo se strachovalo jeho přívrženců a jednak, protože stoupenci jeho pro něho vydatně pracovali, obdržel. Když však tato svědectví spravedlivě a právem byla podezřívána a i zamítnuta, ježto byl nutkán živými výpovědmi přítomných svědků, obrátil se Hus

*) Zase pouze doměnka Cochlaeova.

k vytáčkám, popírání, vysvětlování, chtěl, aby koncil ho poučoval, použil přetvářky a podobných obrátů a úskoků jakých užívají zápasníci. Hus totiž tak chytře odpovídal ku článkům bludařství Viklefova, že se zdálo, jako by byl obratnějším v útěku nad kteréhokoliv hada a úhoře a ku článkům, jež jednaly o jeho skutcích a výstřednostech zase se choval tak, že *bud mírněji je vykládal, nebo zcela popíral, anebo vinu za ně na jiné svaloval*. Alespoň Oldřich Reichental, očitý svědek a měšťan kostnický tvrdí, že Jan Hus a Jeronym Pražský slíbili doktorům, kteří je v žaláři navštěvovali, že chtějí svá kacířství odvolati a opak jich hlásati. Proto také, že bylo vyzváněno třikráte všemi městskými zvony na znamení radosti, což mělo zastupovati chvalozpěv „Tě Boha chválíme“. Potom, že když konalo se zasedání koncilu, bylo v něm usneseno, aby Hus a Jeronym byli podrženi ve Švábsku a aby nikdy již se ne navrátili do Čech. O oba mělo býti slušně postaráno v některém klášteře švábském. Každému z nich měl býti povolen výdaj pro šest osob. Za to oba vlastní rukou měli do svědčiti, že pobloudili a od pravé víry se uchýlili. To napsati měli oba nejen latinsky, ale i česky. Oni však odpověděli, že s ochotou všechno učiní, jen když nebudou musiti své odvolání poslati do Čech, aby prý o nebe

nepřipravili ty, jež božskou svou naukou Bohu získali.

Král Zikmund prohlédnuv nevěrnou a úskočnou duši Husovu, jež způsobem Prothea a chameleona na všechny strany se točí, každé příležitosti ku klamům používá, hněvem a pomstou ovládati se dává, ku všeobecné vzpouře se kloní a konečně, pokud se týče učení Viklefova, jest tvrdošijnou a zatvrzelou, následující řečí, jak uvádí se ve jmenované historii, přivedl otce, aby záležitost Husovu skončili. Řekl jim : „Velectihodní otcové! *Slyšeli jste mnoho výpisů z knih Jana Husa, k nimž sám se přiznává a jež dostatečně jsou prokázány svědky.* Z nich jeden každý by postačil k jeho odsouzení. Proto, neodvolá-li Hus bludů těchto a jich neodpřísáhne, můžete proti němu zakročiti tak, aby buď byl upálen, anebo naložiti s ním dle vašeho práva, jak za dobré uznáte. Vězte také, že kdyby mnohokrátě vám přislíbil, že odvolá, ba že i kdyby odvolal, abyste mu nevěřili. *Já bych mu alespoň věřiti nechtěl.* Vždyť, kdyby se vrátil do království Českého ku svým přátelům a příznivcům a tyto a mnoho jiných ještě bludů dále rozséval, byly by poslední věci horší dřívějších. Především tedy zakažte mu úřad kazatelský a potom postarejte se, aby nemohl vrátiti se ku svým přátelům a příznivcům a

tím bludů svých dále šířiti. Ty pak články, jež tuto byly odsouzeny, pošlete do Čech mému bratrovi a také do Polska a do jiných míst, kde má Hus tajné své žáky a příznivce, aby kdokoliv by byl nalezen, že podobným článkům by věřil, aby byl potrestán od biskupů a prelátů oněch zemí, a tak aby jed onen zcela byl vykořeněn. Také nechť koncil dopíše králům a knížatům, aby velice byli příznivi prelatům svým za to, že tak namahavě na tomto svatém sněmu pracovali ku zničení onoho kacířstva. Také posléze učiňte konec i s ostatními tajnými jeho žáky; já v krátku musím odtud odejti.“³³⁾

Vyslali tedy dle vůle královny otcové po několika dnech k Husovi, v žaláři uvězněnému, čtyři biskupy a některé české šlechtice, aby konečně a naposledy se ho otázali, co přece chce udělati, *miné-li odvolati a odprísáhnouti bludy*, často jemu oznámené čili nic. Když však Hus s pláčem a s předstíranou velikou zbožností a pokorou i tentokráte se počal vytáčet i a nic určitého neodpověděl, *ustanovili mu otcové [za den soudu oktávu sv. apoštolů Petra a Pavla, jež připadá na den 6. července.*

³³⁾ Tolik promluvil král Zikmund k otcům v rektoriu klášterním u Menších bratří v Kostnici dne 8. června léta Páně 1415.

Onoho dne byl Hus vyveden ze žaláře od biskupa řížského a přiveden do hlavního kostela kostnického, kde konala se slavná schůze koncilu u přítomnosti samého krále v rouchu vladařském a s královskou korunou na hlavě. Kolem krále stáli svaté říše římské knížata a kurfirsti dle řádu a úřadů svých se žezlem, zlatým jablkem a mečem. Bylo tu též mnoho jiných knížat a šlechticů říšských ve slavnostním rouchu.

Hus byl napomenut poprvé, podruhé a po třetí, aby bludné články Jana Viklefa a zvláště oněch 45 článků jeho, jež tolikráte a na tak mnohých koncilech byly odsouzeny, odvolal a odpřisáhl.

Tento však po dlouhých vytáčkách a výmluvách a vyhýbkách pošetile ku své záhubě doznal, že nemůže odvolati a zavrhnouti, ježto se vzpouzí tomu jeho svědomí, zvláště následující tři články Viklefovy: „Papež Silvestr a císař Konstantin zbloudili, že obdarovali církve.“ „Kdyby papež anebo kněz byl ve smrtelném hříchu, neposvěcuje na kněze, neproměňuje a nekřtí.“ „Desátky jsou pouhou almužnou.“

Po slovech Husových vystoupiv na povýšené místo biskup londýnský, měl překrásnou promluvu k otcům o kacířích a případně prohlásil, že nic na světě není jedovatějšího nad kacířství. Pravil také, že všichni

křesťanští králové a křesťanská knížata mají co nejprísnejší povinnost, aby ku vymýtní kacířstva katolickým prelátům pomáhali a s nimi spoluúčinkovali.

Sotva biskup londýnský skončil, povstal Jindřich de Piro, prokurátor koncilia a žádal, aby proti Janu Husovi, obviněnému z kacířství, se pokračovalo dle práva. Byl tedy nejprve přečten proces proti Husovi, obsahující v dlouhé řadě jeho vzpouru, vzdor, pohrdání mocí klíčů a tvrdošijnost v kacířství. Potom pronešen byl definitivní rozsudek generálního koncilu. Posléze vykonána byla s obřady od sedmi biskupů slavnostním způsobem degradace, když před tím byl Hus oblečen úplně v roucha posvátná, jako by měl sloužiti mši sv.

Prve však, nežli Hus z rouch obřadních byl svlečen, opětne byl napomenut, aby odvolal a odpřisáhl. On však vystoupiv na stůl (oltářní) a obrátiv se k okolo stojícímu lidu vysokým hlasem a s bolestí promluvil, řka: „Hle, tito biskupové vybízejí mne, abych odvolal a odpřisáhl. Toho však já se bojím a strachuji, abych před obličejem Božím nestal se lhářem a neurazil svědomí své a pravdu Boží, protože článků oněch, o nichž falešní svědkové proti mně svědčili, nikdy jsem nedržel, ale opak jich jsem vyznával, učil, psal a hlásal.“

Protože však Hus slova svá zpupně a pobouřlivě pronášel z toho účele, aby roz-
nítil bouři a hluk v lidu, bylo mu rozká-
záno, aby mlčel a s oltáře sestoupil.

Když se tak stalo, počalo sedm bis-
kupů s jeho degradací. Nejprve vzali mu
z rukou posvátný kalich, potom ornát, či
kasuli, potom štolu atd. a pronášeli při jed-
notlivých částkách těchto rouch, když je
svlékali, slavnostním způsobem jakási krutá
a hrozná slova zlořečení, jako na př.:
„O zlořečený Jidáši, proč pak jsi opustil
radu pokoje a vešel jsi v radu se žid,!“
Tak alespoň vypravuje nejmenovaný spiso-
vatel připomenuté historie, ač týž také mnoho
uvádí pouze z toho důvodu, aby vzbudil
přízeň a soucit s odsouzeným a zášť proti
svědkům a celému koncilu. *Proto o onom
zlořečení mu nevěřím, vždyť jest husitou a ne-
návidí duchovenstvo. Alespoň v aktech kon-
cilu o tom ničeho není.* Za to jmenuje se
tam sedm oněch biskupů, jimž ona deposice
byla uložena. Byli to: biskup milánský, fel-
trenský, eichštetský, alexandrinský, bagaren-
ský, kamerický a varmienský.*) Potom akta
připojují ještě následující slova: „Tato svatá

*) V textu Cochlaeově jsou některé chyby. Tak
místo feltrensis má se asi čísti fel-nensis t. j. biskup
bologňský a místo bagarensis má býti baganensis t. j.
biskup tornayský.

sýnoda kostnická uváživši, že církev Boží nemá již dále co s Janem Husem činiti, ustanovila se na tom, ponechati jej soudu světskému a vydati úřadům císařským.“

Po degradaci Husově pravil král k vévodovi bavorskému, kurfirstovi Ludvíkovi, jenž držel zlaté jablko: „Jdi a přijmi jej.“ Ten přijav Husa vydal jej katům, kteří jej na hlavě ostříhali a vysokým papírovým kloboukem vyzdobili, na němž byl nápis: „Toto jest arcikacíř.“

Když pak Hus veden byl na místo popravné a spatřil, že na hřbitově spalují se jeho knihy, pouсмál se, jak dí spisovatel oné historie, nad tou hloupostí. Po cestě však stěžoval si okolostojícím a protestoval, že jest veden na smrt pro bludy, jemu falešně přičítané od falešných svědků, kteří byli jeho úhlavními nepřáteli. Když pak přišel před hranici, padl na zemi a pokleknuv a pozvednuv oči i ruce k nebesům, modlil se, odříkávaje některé žalmy, jako: „Smiluj se nade mnou, Bože,“ a „V Tebe jsem, Pane, doufal.“ Konečně, když ukázán byl okolostojícímu lidu, jak jest zvykem, opět se ohražoval jako dříve, volaje všecky lidi za svědky, aby nevěřili, že těm článkům učil a je kázal, jak falešní svědkové proti němu vysvědčili.

Když Hus své ohrazení dokončil, byl od kata svlečen se šatů. Ruce byly mu na zádech svázány. Byl přivázán ke kolu, do země upevněnému uprostřed hranice.

Prve však ještě, nežli hranice byla zapálena, přicválali na koních vévoda bavorský Ludvík a pán z Papenheimu a napomínali Husa, aby alespoň nyní odvolal a ušetřil svého života. Ten však pohleděv do nebe, opětně si stěžoval, že neprávem přičítají se mu bludné články, protože ničemu jinému neučil, nežli pravdě evangelia, v níž již umřítí si žádá.

Po těchto slovech byla hranice zapálena. Dříve však, nežli oheň až k Husovi se rozšířil, zvolal tento vysokým hlasem dvakráte: „Kriste Ježíši, Synu Boží, smiluj se nade mnou!“ A když po třetí totéž volati začal, dým větrem obrácený ústa jeho uzavřel a hlas jeho ztišil.

Celé tělo Husovo shořelo. Potom sebrali kati zbytky pod hranicí, popel s oharky, a na voze dopravili je do Rýna v malé vzdálenosti odtud tekoucího.³⁴⁾

Oldřich Reichental píše, že Jan Hus byl spálen se vším, co u sebe měl, se šatstvem, cingulem, měšcem, střevíci, kalhotami atd.,

³⁴⁾ [Tolik z historie podezřelého onoho spisovatele, jež od našich nových husitů, kteří jsou mnohem horší starých, do němčiny byla přeložena.]

že po upálení povstal hrozně nepříjemný zápach, protože na tom místě, kde stála hrance, byla nedávno zakopána zcepenělá mula kteréhosi kardinála, z níž, když země ohněm se rozehrála, onen zápach vystupoval, a že popel a vše, co po spálení zůstalo, od katů bylo vhozeno do Rýna. Týž auktor, který tehdy tam byl a vše viděl, dodává, že takové množství lidu vyšlo se na toto divadlo podívati, že *nutno bylo postaviti ku bráně stráž, aby pozdržela dav, pokud by lidé strádavě část po části nepřešli přes most, aby totiž tento pod množstvím lidu se nesřítli*. Pripomíná také, že Hus k otázce, chce-li se zpovídati, ježto kráčí jisté smrti vstříc, přisvědčil, že chce se zpovídati. Když však kněz vysvětlil mu, že neprospějí mu svátosti církve a moc klíčů, neustane-li ve svém kacířstvu, že odpověděl, že *nepotřebuje zpovědi, ježto není v těžkém hříchu*. Potom praví také Reichental, že Hus chtěl po německu lidu kázati, ale že vévoda a kurfirst bavorský to zakázali a nakázali katům, aby konali spravedlnost a Husa upálili.

* *

Mnoho z toho, co o smrti Jana Husa bylo vypravováno, jako ohražování se jeho proti svědkům, modlitba, rukou a očí do nebes pozvednutí, odřikávání žalmů a poslední jeho slova: „Synu Boží, smiluj se

nade mnou“ svědčilo by, jak se zdá, o jeho *veliké zbožnosti*. Neodvážuji se toho popírat, protože události této jsem nebyl přítomen a opaku jejího ve schválených a vydaných aktech koncilu a v dějinách jsem nečetl, ale přece se svatým Pavlem chci říci, že *všecko toto Janu Husovi shola nic ku spáse neprospělo*, protože vina kacířství a rozkolu je tak strašná, že tomu, kdo se jimi provinil, všechna ostatní dobra, jež si získal pro život věčný, neprospívají, jak obšírněji již jsem nahoře vyložil. Proto zde stačí pouze opakovati slova připomenutého apoštola: „A kdybych měl proroctví a znal všechna tajemství a veškerou vědu a kdybych měl všechnu víru, tak že bych hory přenášel, lásky však kdybych neměl, ničím bych nebyl.“ (1. Kor. 13, 2.)

Že Hus lásky neměl, plyne zřejmě z toho, že církev (tělo Kristovo) roztrhal a sektu zavedl. Vždyť co může více odporovati lásce, nežli sekta anebo kacířství? Láska alespoň to, co bylo rozděleno a rozprášeno, spojuje dle onoho výroku sv. Jana v evangeliu: „Ježíš měl umřítí za národ a nejen za národ, nýbrž aby shromáždil v jedno také ty děti Boží, které byly rozptýleny“ (Jan 11, 51—53) a dle slov sv. Pavla: „Neboť on jest pokojem naším, který z dvou učinil jedno“ (Efes. 2, 14.), anebo: „Aby v sobě

samém vzdělal dva v jednoho člověka nového“ (Efes. 2, 15.). Kacířství však to, co spojeno bylo, rozděluje a rozprašuje, dle onoho výroku Kristova v evangeliu: „Vlk lapá a rozhání ovce“ (Jan 10, 12), anebo dle slov sv. Pavla ve Skutcích apoštolských: „Vejdou mezi vás vlci draví, kteří nebudou šetřiti stáde.“ (Sk. ap. 20, 29.) A vlkem je každý kacíř a čím je učenější, tím je škodlivější, protože čím učenější, tím klamavěji umí nejen se přetvářeti, ale i lháti a lživě psáti.

I když tedy připustíme, že Jan Hus opravdově a srdečně byl zbožným, jak se stavěl, přece, protože byl vlkem a kacířem až do smrti zatvrzelým, vše mu to nic ku spáse neprospělo jednak, protože neměl lásky a jednak pro mnohé jiné důvody, již shora široce dlouze připomenuté. *Vždyť před ním žil v království Českém jednotný v Kristu Ježíši národ, v němž všickni stejně o víře mluvili, stejně o víře a náboženství smýšleli a stejně o Kristu a jeho svatých věřili tak, že ve všech kostelích konaly se stejné obřady, panovala stejná víra. slavily se stejné služby Boží a udělovaly stejné svátosti. Ale Hus překrásnou tuto jednotu tak zpřetrhal a zničil, že až do našich dnů panuje v národě českém politování hodné rozdělení. A toto rozdělení jest tak hrozným zločinem a nesmír-*

nou vinou, že ani sto hranic a smrtí na nich by jich nezahladilo a nezničilo.

Z této příčiny, *konal-li* Hus ony skutky *opravdově*, ze srdečné a vroucí zbožnosti a nemyslí na přetvářku pro pouhou světskou slávu, musíme politovati jeho neštěstí. že tolik útrap a bolestí, *zbytečně snášel. ježto od Viklefa bídne oklamán. domníval se, že dobře jedná, když páchá tak hrozný zločin rozštěpení ve víře.* Činil-li však Hus vše *s přetvářky*, buď aby si získal chválu, anebo pomíjející slávu, aby před lidmi se zdál mužem vytrvalým anebo svatým, či docela mučedníkem Kristovým, anebo aby takto svou sektu posílil v učení svém a v zášti proti duchovenstvu, tu za svou přetvářku obdržel zaslouženou odměnu a *došel spravedlivého konce za svou nešlechtnost.*

Než, *at Hus to, co činil, činil a trpěl z účelu jakéhokoliv, vina věčné záhuby vždy na něm spočine, neboť ať již z přesvědčení či proti svému přesvědčení jednal tak, jak jednal, přece vždy až do posledního dechu zůstal zatvrzelcem, duše jeho byla poskvrněna zločinem rozštěpení a hřešila jednáním svým proti Duchu svatému, ježto v nekajicnosti až do konce setrvala. Proto Hus nezanechal si takto žádné naděje na spásu. Vždyť hřích proti Duchu sv. se neodpouští ani na tomto, ani na onom světě.*

A kdo by mohl se opovážiti pochybovati, že Hus v nekajicnosti až do konce nestrval, když tolikráte žádán a tolikráte od nejnižších i nejvyšších mužů napomínán, nechtěl článků Viklefových, o nichž dobře věděl, že od tolika znamenitých mužů v Anglii, v Paříži, v Římě a v Praze a posléze i v Kostnici na koncilu všeobecném veřejně s velikou důkladností byly zkoumány a zavrženy, ani odvolati, ani jich odpřísáhnouti? Vždyť při výsledku svědků, když kdosi pravil, že Janu Husovi se nesmí věřiti, i kdyby odvolal, poněvadž sotva z Čech vyšel, ihned svým stoupencům poslal list, v němž psal, že i kdyby byl přinucen odvolati, odvolá pouze ústy a nikdy srdcem, a Hus když to uslyšel, skutku toho ani nepopřel, ani nevyvracel, ač jindy co nejchytřeji k jakýmkoliv námitkám vždy nějakou výmluvu připojoval.

Poněvadž tedy Hus zemřel ve hříchu neslýchané tvrdošijnosti a nekajicnosti a na vždy zůstává v církevním zavržení a v klatbě, nesmí křesťané za něj se modliti. Vždyť zemřev tvrdošijně ve hříších, ztratil věčnou spásu. Z této příčiny také Hus *nemá se nazývati ani světcem, ani mučedníkem a tím méně apoštolem Kristovým, anebo apoštolem církve svaté*, jak pošetile jej nazval Brunfels. Vždyť Hus, poněvadž tolika těžkými hříchy proti Kristu a církvi se provinil, jak nahore

bylo uvedeno, neučinil také nikdy ani za živa, ani po smrti nižádného zázraku, jak dočítáme se o svatých, o apoštolech a mučednicích Kristových, kteří mnoho zázraků vykonali. Zajisté, kdyby Hus nevinno byl býval trpěl, Bůh tuto nevinnost ku potvrzení a rozšíření víry v národech, nějakým božským skutkem by byl prohlásil. Mohlť na př. sílu plamenů zmírniti, aby Husovo tělo nebylo upáleno, jako stalo se v Babyloně třem mládencům v peci ohnivé, anebo jako stalo se blahoslavené Tekle, žačce sv. Pavla, apoštola, již ani rány, ani dravá zvěř, ani oheň neuškodily. Kacíři ovšem nekonávají zázraků. Mimo to nemůžeme věriti jednomu člověku více, nežli celé církvi, v jejímž středu jest Kristus a již proto sv. Pavel nazývá směle sloupem a utvrzením pravdy.

Dle uvedených důvodů není však nepřitelem a odpůrcem Čechů, anebo slavného království Českého, kdo z horlivosti náboženské a z lásky ku pravdě hlásá, že Jan Hus, jenž jako zřejmý kacíř ode všech národů na koncilu byl odsouzen, není ani svět-cem, ani mučedníkem Kristovým. Vždyť jest jisto z dějin a z průběhu dalších událostí, že nebylo na světě člověka, který by více a zhoubněji království Českému byl uškodil nežli Jan Hus. Alespoň on velmi proslavenou universitu pražskou, na níž deset, ano dle

některých třicet tisíc studentů před husitským morem studovávalo, zničil, jak při výslechu svědků stěžoval si doktor Naso, vyslanec krále Václava. Vždyť král Václav byl již třem národům slíbil, že svoluje, aby starobylých užívaly práv, jež od otce jeho, císaře Karla IV., obdržely, když Hus s Jeronymem a ostatními svými přívrženci zanedlouho ku králi se dostavili a krále pro jiný získali názor, aby totiž národ český pro budoucnost měl hlasy tři a ostatní národové toliko po jednom. Tímto rozjítření doktoři ostatních národů, odešli se žáky svými a to s dvěma tisíci do Lipska a se třemi tisíci, jak někteří uvádějí, do Erfurtu. Opravdu tedy veliké zlo, totiž zpuštění slavné university vlasti své způsobil Hus a to pro učení kacíře a cizozemce Jana Viklefa.

Potom Hus byl příčinou rozdělení v lidu, jež je hříchem nejen velmi strašným, ale i zlem mnohem horším, nežli jakákoliv válka a neštěstí. A co mám říci o zlé pověsti, již vlasti své u všech národů způsobil, jak král veřejně proti němu si stěžoval a pro kteroužto příčinu, totiž aby tato zlá pověst byla odčiněna, Husa do Kostnice poslali oba bratři, král Václav i král Zikmund? Kdo roznítil tolik vzbouření proti duchovenstvu, proti úřadům světským a proti králi jako Hus? Kdo tolik oloupil a zpustošil chrámů

a klášterů jako on? *Zajisté, kdyby Hus nebyl býval rozšiřoval učení Viklefovo na celém světě v nejkvětnatějším království českém, nebyly by v něm nikdy následovaly ony strasti a nekonečné bídý, jež potom Čechy zachvátily. Chtějí-li tedy Čechové pravdu mluvit a na události Husovy správně pohlížeti, musí doznati, že nikdy neměli většího nepřítele, který by vlasti a království více byl uškodil nežli Jan Hus. Z této příčiny všickni ti, kdož chtějí, aby byli považováni za opravdové křesťany, musí za nepřítele království českého a za škůdce svého národa považovati každého, kdož tak hrozného zhoubce království a národa, jako byl Hus, chtěl by uctívati za světce anebo za mučedníka Kristova. Daleko alespoň menší jest zlá pověst, že jeden Čech byl kacířem, nežli aby Čechové za světce uctívali kacíře, jenž veřejně na všeobecném sněmu byl odsouzen a pak spálen, neboť toto poslední bylo by všeobecnou chybou celého národa, kdežto ono první jest osobní chybou jednoho toliko muže a celému národu nesmí se ani připisovati, ani přičítati.*

Proto jako spravedlivě a bez pohany národa anglického a jeho království, nazýváme Angličana Viklefa kacířem, právě tak spravedlivě a bez přihany národa českého a jeho království a pouze z lásky ku pravdě a z horlivosti pro čest církve tvrdí se, že Čech Jan Hus byl kacířem, abychom pro jednoho

člověka nepohrdali celou církví a tím nehřešili proti řediteli koncilu, Duchu svatému.

* * *

Až potud vše, co v tomto spisku bylo uvedeno o Husovi a sněmu kostnickém, jest slovně vzato z Jana Cochlaea, Cochlaeus ovšem ve svém vypravování po způsobu a názorech své doby užívá tu a tam výrazů příliš silných a do jisté míry i hrubých, zejména mluví-li o Husově kacířství,³⁵⁾ ale právě tento způsob řeči osvětluje mnohé při jednání koncilu s Husem. co v naší době těžko se chápe Poněvadž však *rok budoucí*, jakožto pětistoleťá památka smrti Husovy *má osvětliti* nejen život, působení, činnost a „zásluhy“ Husovy, ale i *dobu, v níž Hus žil a umřel*, jakož i *jednání kardinálů a sněmu kostnického vůbec*, jest zajisté *třeba k spravedlivému úsudku znáti také duševní proudy tehdejší doby a neposuzovati vše toliko očima dneška*. A tu Cochlaeus poučením o kacířství je přímo klassickým dokladem, že *Hus svými bludy a tvrdošijným jich zastáváním před intelligentní společností své doby, t. j. počátku patnáctého věku stanul v naprosté neshodě s celým světovým názorem* . . , *kteréhožto fakta se všeobecně v Čechách zapomíná a z toho pak odvozují se důsledky nezdravé a nemístné*....

³⁵⁾ Z té příčiny musil jsem i celé odstavce z jeho spisu vynechat.

»Pramen« studií o Husovi!

Nejbohatším pramenem pro „studium“ doby Husovy o jeho pobytu v Kostnici byl mnohým spisovatelům letáků ke dni 6. července a k řečím plným ohně spisek o 101 stranách s názvem: „Výslech, odsouzení; upálení Mistra Jana Husa“, líčí *očitý* svědek Pogius. Spisek ten vydal známý Horálek. Z této knížečky jako z pramene čerpali, než nyní se dokázalo, že spis *ten jest falešný a podvržený*. Protestanté němečtí i náš český knihkupec Horálek mají po slávě i radosti. Český profesor universitní dv. rada Dr. Kalousek (a ten není žádný klerikál) na základě bádání historického napsal: „Kdo se zná v dějinách doby Husovy, pozná hned prvním zběžným pohledem, že ty listy nemohou býti psány od žádného očitého svědka . . . Jest to *novověká podvrženina* . . .

Kalousek výslovně podotýká že „o církvi katolické mluví Lži-Pogius *potupně a spíťácky*“, že líčí Husa jakoby tento zavrhoval celibát, (ač Hus, jak ze spisů jeho zřejmo, celibátu si *vysoce* vážil) aneb jakoby zavrhoval zpověď (ač ve skutečnosti před svou smrtí sám za zpovědníka žádal) atd.

K protestanskému vydání podotýká Kalousek: „Že při tolikerych pokrocích, jež v posledních 60 letech učinila známost doby Husovy, ten *hanebný pamflet* mohl býti tolikráte tištěn, *není ke cti vydavatelům* německým ani českým; neboť nelze si vysvětliti ten zjev jinak, než buď *náramnou neznalostí* aneb snahou, aby ctitelé Husovi byli *obalamuceni*!“

„Kdyby Hus žil nyní, byl by nepochybně *spokojen s nynější správou církve katolické*, když se zreformovala podle jeho přání . . . Tělo jeho jest zahubeno, *ale lepší část ducha jeho po smrti zvítězila, nejvíce v té církvi, která jinou část nauky jeho odsoudila.*“ To jsou úryvky z řeči Kalouskovy. A charakteristická jsou jeho slova poslední: „Nekladme *po spátečnicku* hlavní váhu na věci *minulé*: starejme se o potřeby přítomnosti a připravujme lepší budoucnost národu . . . “ („Hlas Národa“ 21. IX. 1892.)

Takové prohloubení vědomostí o Husovi a jeho době sluší jen uvítat, a jest si přát, aby neminulo se s účinkem . . .

Myslil jsem, že bude v národě po této řeči Kalouskově veliký poprask. Neboť všecko, co tvrdil Kalousek, do dnešní doby hájili jen — klerikálové, a nyní tvrdí to i řádný profesor dějin na universitě pražské a vedle Palackého a Tomka, první z našich historiků!! A zatím bylo velice ticho . . . „Samostatnost“

strašila, že se k řeči Kalouskově vrátí, až bude vydána samostatně, ale nevrátila se . . .

O tom naše listy svobodomyšlné ani řečníci stran oslavujících a hlásajících Husovu „pravdu“ nechtějí věděti a také nikde neřeknou, že kniha vzpomínutá jest *sprostý plagiát!*

Napsat něco podobného katolík! Celá léta a kolikrát v roce by poukazovali, jak „klerikál balamutí lid.“ Ale protestantskému klerikálu, nevěrci, volnému myšlenkáři vše projde i lež jen když jest namířena proti církvi římsko-katolické.

Ke sprostému a lživému vydání knížky dovolil si Horálek, knihkupec na Vinohradech v Nár. domě dáti tento doslov: „K vydání tohoto spisku Pogiova přimělo mne zajímavé vypravování, v něm obsažené, o tom, jak z nepřitele Husova stal se jeho obdivovatel a přítel!

Kéž se tak stane se všemi nepřáteli našeho Kostnického mučedníka! Stane se to jistě, až každý z nich Husa osobně pozná jako Pogius . . . “ *F. H.*

A zatím! Dr. Kalousek praví, že Pogius i jeho spis jest podvržený! — Tak upřímně se u nás v Čechách pracuje, že spis podvržený se ještě dnes doporučuje řečníkům a do knihoven, v nichž na mnoze tuto Pogio-Horálkovou lež mají.

Zda napíše vydavatel nyní k doslovu, že profesor university dr. Kalousek dokázal nepravdivost a lež spisku toho?? Víme bezpečně, že jako jindy v podobných věcech týkajících se pravdy, jež by očistila narčení církve katolické, budou „volně“ mlčet a zapomenou i na to Husovo: drž pravdu zaměňující heslo to v jiné: potlač pravdu!

A přec tvrdí, že jsou „pravdiví“ následovníci Husa!

==== Katolíci! ====

Svěřujte svůj drobný tisk

navštívenek, obchodních oznámení, plakátů,
úmrtních oznámení a t. d. katol. spolkové
knihtiskárně družstva „VLAST“
v PRAZE-II., Žitná ulice, číslo 26 nové.

Vlastenecké homilie.

Díl I. Sebraných kázání. — Doplnil P. Václ.
Váchal, farář. — Vyšel sešit I.—XI. v ceně
12 K. Probírají celý církevní rok. Poslední
XI. sešit stojí 1 K 20 hal.

*Objednávky přijímá a vyřizuje: administrace
družstva Vlast v Praze-II., Žitná ul. 26 n.*

Časopisy družstva Vlast:

Vlast, měsíčník vědecko-pouč., roč. XXXI.

Red. *T. J. Jiroušek* a poradatel *Alois Dostál*. Stojí ročně 10 K, pro členy 8 K.
Jednotlivé číslo stojí 1 K.

Vychovatel, čtrnáctidenník výchovatelský,
roč. XXX. Redaktor *Em. Žák*, profesor.
Předplatné na celý rok 7 K Číslo 30 h.

Naše Listy, neodvislý kat. týdeník, r. XXIV.
Redaktor *Tomáš J. Jiroušek*. Předplatné
na rok 6 K. Číslo 14 h.

Sborník historického kroužku. Čtvrtletní časopis historický. Redaktor Dr. *Frant. Stejskal*, profesor theol. fakulty v Praze. Ročník XVI. Předplácí se ročně 5 K.

Hlasý svatováclavské, roč. XV. vycházejí redakcí *Vl. Hálka* šestkrát do roka za roční předplatné 60 hal. Předplatitelé 5 ex. dostávají jeden sešit zdarma. Jednotlivá čísla stojí 10 h.

Vzdělávací četba katol. mládeže. Redaktor *far. Alois Dostál*. Ročník XIV. Cena 60 h. ročně. Jednotlivé číslo stojí 10 h. Vychází šestkrát do roka. Na 5 ex. dává se šestý zdarma.

Administrace Družstva Vlast, v Praze-II.,
Žitná ul. 26 n.

Prostomilá knížka

návod k modlitbě, rozjímání i k životu dokonalému prostince vyložený pro každého.

Napsal P. Martin z Kochemu.

**Přeložil se svolením nejd. k. a. konsistore
Th. Dr. Karel L. Řehák.**

Cena vázaného ex. s červ. ořízkou . 1 K.

Na skladě má :

Družstvo Vlast v Praze-II. Žitná ul. č. 26 n.